

7
L 325_I

A. Aronietis

Zīmēšanas skola

Rokas grāmata skolotājiem un pašmācībai

I.

Rīgā, 1925.

Valtera un Rapas akc. sab. izdevums

A. Aronietis

Zīmēšanas skola

Rokas grāmata skolotājiem un pašmācībai

I.

Rīgā, 1925.

Valtera un Rapas akc. sab. izdevums

Viņa Laca Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTEKA

~~78-47.085~~

0309046686

Valtera un Rapas
akc. sab. spiestuve
Rīgā, Skārņu ielā № 13.

Priekšvārds.

Tagad neviens vairs nešaubās par zīmējuma lielo nozīmi audzināšanā, zinību priekšmetu pasniegšanā un visās amatniecībās, bet mūsu skolās vēl arvienu zīmēšana netiek pilnīgi pielietota visur tur, kur tā nepieciešama. Iemesls pa lielākai daļai viens: kā vecāki, tā skolotāji savā laikā paši nav ieguvuši vajadzīgo veiksmi zīmēšanā un tādēļ visai atturīgi no katra jaunieveduma.

„Zīmēšanas skolā“ es gribu rādīt, cik viegli no pamatformas atrisināt putnu, dzīvnieku, cilvēka, stādu un dažādu priekšmetu zīmējumus.

„Zīmēšanas skolu“ esmu sastādījis pēc ilggadējiem novērojumiem un ievērojamāko pedagogu zīmējumiem un aizrādījumiem.

Ceru, ka šī grāmatiņa palīdzēs pārvarēt tās grūtības, kuŗas iesācējiem izliekas nepārvaramas.

Daudzā matriāla dēļ „Zīmēšanas skola“ bij jāsadala 4 daļās: I. daļa aptver putnu, dzīvnieku un cilvēka zīmēšanu, II. — stādu, satiksmes līdzekļu, darba rīku un citu priekšmetu zīmēšanu, III. daļa — sistematisko zīmēšanas kursu un IV. daļa — zīmēšanu ar otiņu (pindzeli).

A. A.

Ievadam.

No otrā-trešā dzīves gada bērns ar lielu prieku un sajūsmu pieķeras bilžu grāmatām, sevišķi ja tās vēl ir krāsotas. Ar lielu uzmanību tas seko audzinātāja zīmēšanai un, kad pats sāk rīkoties ar zīmuli un krāsām, tad zīmēšana paliek par patīkamāko nodarbošanos.

Ar kādu uztraukumu bērns rāda vecākiem savus pirmos panākumus mākslā un cik aplaimots tas atgriežas pie patīkamā darba, ja audzinātājs viņa pūles ir sapratis un atzinis! Bet ļoti satriekts tas jūtas, ja viņa darbs nav ieguvis atzinību un ticis nosmādēts. Cik liela uzmanība un uzcītība, cik daudz te mīlestības un darba prieka! Te tiek likts pirmais pamats pašdarbībai un radošai fantāzijai. Rotaļādamies un zīmēdams pēc brīvas izvēles, bērns iepazīstas tieši no dabas ar priekšmetu formu, krāsām, kustībām, savstarpējām attiecībām u. t. t.

Pārejot skolas dzīvē, šī bērna brīvā pašdarbība lielā mērā tiek ierobežota. Skolā bieži vien bērns tiek nostādīts garlaicīgajā klausītāja lomā, kur lielākā daļa mācību jāuzņem ar dzirdi un atmiņu. Bet pedagogiskā zinātne neatlaidīgi prasa, lai visas bērna spējas tiktu pakāpeniski attīstītas; viņa meklē jaunus ceļus, kā tuvināt skolu dzīvei, kā modināt bērnos vislielāko aktivitāti, darba prieku un interesi uz pašdarbību un radošu darbu. Skolai ir jāgādā par to, lai cilvēks nezaugtu par nevarīgu klausītāju, bet prastu pats novērot, meklēt un pētīt apkārtējo dzīvi un dabu un mācītos paļauties uz saviem spēkiem — nostāties uz savām kājām.

Tēlojošā izteiksme modina bērnos vispamatīgāko apkārtnes novērošanu, attīsta redzes atmiņu, modina radošo fantāziju u. t. t. Zīmēšana ir viens no visvienkāršākajiem tēlojošās izteiksmes veidiem, tādēļ jaunajā skolā zīmēšana arvien plašākos apmēros tiek pielietota kā palīga līdzeklis visos mācību priekšmetos.

Ja no paša sākuma bērna grafiskā izteiksme tiks pareizi attīstīta un izkopta, tad nebūs vajadzīgs kopēt no postkārtēm, ko tagad vēl var novērot daudzu skolu darbos, bet bērns pratīs patstāvīgi pielietot savas zināšanas un radošo fantāziju kā skolas darbos, tā mājas dzīvē un amatniecībā.

Metodiskie aizrādījumi.

Bērns sāk zīmēt ļoti agri. Savos zīmējumos, tāpat kā rotaļās, bērns attēlo visu, ko viņš zina, kas viņu interesē un kas viņam vislabāk patīk — un tā ir pati dzīve, ko bērns tieši pārdzīvo un redz savā apkārtnē.

Bērns mīl spilgtas krāsas, jautrību un kustības, sajūsminās par dzīvnieku un putnu (sevišķi mazo) jautrajām kustībām. Bērna fantazija darbojas ļoti strauji: rotaļu lācīšus un lelles bērns uzlūko kā dzīvus, kuņģi darbojas un priecājas viņa priekšā; bērns ar tiem sarunājas un spēlējas kā ar dzīviem. Tādēļ arī bērns sāk zīmēt no dzīvās dabas: paps, mamma, brāliņi, māsiņas, rotaļu lelles, kustoņi un putni ir bērna iemīļotie zīmēšanas priekšmeti. Bērns nezīmē dzīvniekus kā tādus, bet attēlo pašu dzīvi, dzīvnieku darbību — viņu dzīvi.

Bērna zīmējumi sākumā ir ļoti nepilnīgi un nepareizi, viņš neinteresējas par izteiksmes veidu, cik tas pareizs vai nepareizs, viņam no svara tikai bīdes saturs. Tādus pašus neveiklus riņķus sākumā bērns lieto kā cilvēka, tā dzīvnieku un putnu apzīmēšanai, piedodot katru reizi vajadzīgo saturu. Audzinātāja-skolotāja uzdevums mācīties izprast bērna darba vērtību, raugoties uz to no bērna redzes stāvokļa un neaizmirst, ka šī ir bērna grafiskā (līniju) valoda, kuņģa tikpat nabaga un neveikla sākumā kā viņa vārdu valoda. Bērna zīmējumam jābūt bērnišķīgam, no tā nevar prasīt formu un līniju pareizības, bet brīvas domu un pārdzīvojumu izteiksmes. Par visām lietām vecākiem un skolotājiem jāsarģās no neatzinīgas un iznīcinošas kritikas, bet jācenšas iedvest bērnos drosmi, uzņēmību un prieku uz darbu, izceļot un pastrīpojot zīmējuma labās puses. Iznīcinoša kritika ne tikai bērnam, bet pat pieaugušam daudzreiz atņem darba prieku un palaušanos uz saviem spēkiem. Neskatoties uz zīmējuma nepilnībām, bērns par savu darbu priecājas un sajūsminās daudz vairāk kā lielais mākslinieks par saviem darbiem. Tādēļ pieaugušie nedrīkst sarūgtināt bērnu, uzliekot viņam neiespējamās prasības. Sprotams, nevar atstāt neievērotas rupjas kļūdas un loģiskas nesaskaņas, piem. cilvēks uzzīmēts lielāks par māju, kuņģa tam jādzīvo, putns augstāks par būrīti, cilvēka vai dzīvnieka galva lielāka par visu pārējo figuru u. t. t. Kā redzams, te priekšstati no minētiem priekšmetiem nav bijuši diezgan skaidri un pareizi, tādēļ jāgriež bērna uzmanība uz attiecīgu priekšmetu pamatīgāku novērošanu un salīdzināšanu savā starpā, tad bērns pats atradīs savas kļūdas. Bieži vien pietiek ar aizrādījumu: kā tik liels cilvēks tiks mājā iekšā, putniņš savā būrītī u. t. t.

Lielākā daļa priekšstatu, ko bērns mantojis no dažādiem iespaidiem mājā un skolā, no stāstiņiem, pasaciņām, ekskursijām u. c. ir neskaidri, nenoteikti, tādēļ pirms stāties pie zīmēšanas, sarunās jānoskaidro, vai bērnam ir diezgan skaidri un noteikti zīmējamās vielas priekšstati, piemirstais jāatdzīvina un jānoskaidro, vai nu vienkārši sarunās, vai parādot priekšmetu, vai demonstrējot zīmējumu uz klases tāfeles. Ātrāk nevar stāties pie darba, kamēr bērna fantazijā nav nogatavojusies noteikta bilde — ko grib zīmēt, to vajag iekšīgi skaidri redzēt. Tādēļ bērna zīmējums ir labākais pierādījums, cik pareizi tas sapratis un uztvēris stāstīto, lasīto vai redzēto — tikai to var uzzīmēt, ko skaidri zina.

Izlasot jeb noklausoties kāda neredzēta priekšmeta aprakstu, diezgan grūti to sev priekšā stādīt. Zīmējums, vislabāk topošais (kad skolotājs zīmē bērniem priekšā uz klases tāfeles ar krāsu krī-

tiņiem), dod bērniem daudz skaidrāku iluziju, bet ja bērni vēl paši nozīmē savās burtnīcās, tad priekšstats top vēl vairāk noskaidrots un dziļāki iespiežas bērna atmiņā. Labi jau ir, kad bērniem var parādīt priekšmetus dabā, novērot viņu darbību un stāvokli, formu un krāsas, bet cik niecīgs ir apskatāmo priekšmetu skaits un cik šaura tā apkārtnē, ar kuŗu bērns var tieši iepazīties! Lielākā daļa zināšanu jāpiesavinās ar dažādu tabeļu, ģeografijas kāršu un zīmējumu palīdzību.

Ja nu zīmējumam tik liela nozīme audzināšanā un skolas darbā, un bērns tik labprāt zīmē, tad audzinātāju-skolotāju pienākums — neatstāt šo svarīgo izteiksmes veidu novārtā, bet pabalstīt, veicināt un attīstīt to līdz ar vārdu un rakstu valodu un pielietot zīmēšanu visur, kur tā vajadzīga; neviena skolnieka somiņā nedrīkst iztrūkt zīmēšanas burtnīca un krāsu kastīte.

Tikai nav jāaizmirst, ka ne visus iespaidus mēs varam izteikt ar zīmējumu palīdzību. Stāstošas, ātri pārmainošas dabas tematus grūti jeb nemaz nav iespējams ar zīmējumu attēlot, zīmēšanai piekrīt aprakstošas — tēlojošas dabas temati. Zīmējumā no svara telpa, kuŗu priekšmets ieņem zināmā momentā. Zīmējums „suns ķer zaķi” rāda suni un zaķi vienā momentā. Tādēļ pie stāstiņu un pasaciņu ilustrēšanas jāatrun izdevīgākie momenti, kuŗi visspilgtāk izceļ vajadzīgo saturu, un tos tad var ilustrēt. Ļoti interesanti kolektīvi darbi, kad sadala starp skolniekiem dažādu momentu ilustrēšanu, ko tad savieno kopējā bildē.

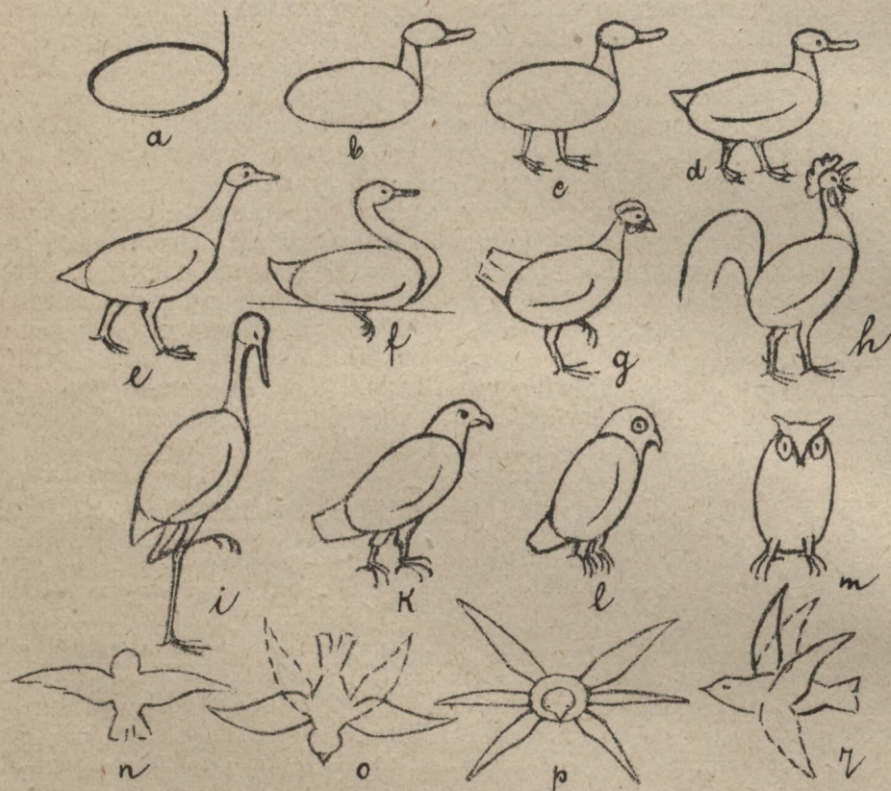
Ko skolnieks nav redzējis, to viņš arī nevar uzzīmēt, tādas lietas jāzīmē skolotājam pašam uz klases tāfeles, un skolēni nozīmē savās burtnīcās, bet nav jāsteidzas skolotājam ar savu zīmējumu tur, kur bez tā var iztikt. Lai nepieradinātu bērnus pie nozīmēšanas, tad pēc iespējas jācenšas iznest zīmējumu uz bērnu pleciem: ko viens-otrs nevar, to trešais-ceturtais izlabo un papildina; pie zīmējuma strādā visa klase, kamēr tas gatavs un tikai tur, kur bērnu zināšanas un spējas beidzas, skolotājs nāk palīgā ar saviem aizrādījumiem un parauga zīmējumiem.

Bērns ilgi neatšķir galvenā no mazāk svarīga; viņam vērtīgāks ir tas, kas vislabāk patīk un daudzreiz tas aizraujas no sīkumiem. Audzinātāja pienākums radināt bērnus uztvert priekšmeta galveno, vispārējo formu un tipiskākās pazīmes, izceļot tās vienkāršā zīmējumā.

Zīmējumos pēc atmiņas nav iespējams un nav vajadzīgs attēlot katra atsevišķa priekšmeta, putna vai dzīvnieka īpatnējās pazīmes visos sīkumos, bet jācenšas novērot, uztvert un izcelt sugas vispārējās pazīmes un pamatformas. Ja pamatforma pareizi izprasta un uztverta, tad, pieliekot nedaudz papildinājumus, katru reizi dabūsim pareizu priekšmeta šematisku attēlojumu. Jāpiezīmē, ka pamatforma nekad nav jāņem no ģeometrijas, bet jānovēro un jāatrod dabā, atmetot visus sīkumus un izceļot tikai galvenos pamatvilcienus.

Stājoties pie putnu zīmēšanas, jāgriež bērna uzmanība uz putnu vispārējo-ovalu (olas veidīgo) formu. Jau no rotaļu cālišiem, pīlītēm un gulbīšiem bērna fantazijā nogatavojusies putna ovalā forma; ja tas nav noticis, tad skolotājam-audzinātājam jāgādā par to, lai rastos

bērna fantazijā skaidrs un noteikts priekšstats; to var sasniegt apskatot dažādus putnus, vai viņu modeļus, vai arī zīmējumus; ja vajadzīgs, var aizsegt apskatāmā putna galvu un kaklu, kājas un asti, tad bērni ātri uztvers vispārējo ovalo pamatformu, kuŗa atkārtojas visos putnos. Kād šī pamatforma atrasta, tad jāmeklē un jāpēta pēc citām sugas vispārējām pazīmēm, kuŗas pievienojot ovalam, mēs dabūjam vēlamo putnu.



Zīm. 1.

Piemēram: lai uzzīmētu pīli, bērnam vispirms jāatmin un jāzīmē ovalā pamatforma (zīm. 1 a), tad tievais kakls un ovalā galva ar plakano gaŗo knābi (zīm. 1 b), īsās kājas ar plānu ādiņu savienotiem pirkstiem (zīm. 1 c) un pēdīgi īsa, uz augšu izliekta, spicu galu astīte (zīm. 1 d); tagad visas pīļu vispārējās pazīmes izceltas, un mēs dabūjam vienkāršu pīles zīmējumu.

Ja gribam zīmēt zosi, tad atkal jāņem vispirms pamatforma — ovals (zīm. 1 a), zosij kakls gaŗāks kā pīlei un galva samērā mazāka, kājas arī gaŗākas kā pīlei (zīm. 1 e).

Gulbim kakls vēl gaŗāks kā zosij, un viņš to nes skaisti izliektu (zīm. 1 f).

Vistām un gaiļiem — sekste, pasekste un īss knābis; kāju pirksti nav savienoti ar ādiņu, gaiļam pieši un gaŗa skaista aste (zīm. 1 g, h).

Stārķim gaŗas sarkanās kājas un knābis, gaŗš kakls. Pats stārķis balts, ar melniem spārniem un melnu uz leju nokārtu astīti (zīm. 1 i).

Plēsīgiem putniem (vanāgiem, pūcēm) līks, ass knābis, stipri asi nagi (zīm. 1 k, l, m).

Putnu lidošanā arī nav daudz dažādību, viņas var viegli atminēt: putns laižas uz augšu (zīm. 1 n), putns laižas uz leju (zīm. 1 o), putns tuvojas skatītājam, spārni dažādos stāvokļos (zīm. 1 p), un putna skats no sāniem (zīm. 1 r). Kā redzams, visos šinīs zīmējumos atkārtojas pamatforma — ovals, tikai galva ar kaklu un knābi, kājas un aste piedod putnam zināmas sugas pazīmes.

Ovalu kā pamatformu var ņemt arī dažu dzīvnieku zīmējumos. Šo formu bērni vislabāk var novērot pie gulošiem dzīvniekiem, kad kājas, galva un aste netraucē koncentrēt uzmanību.

Ja pie ovala piezīmējam kaķa galvu, kājas un asti, tad dabūjam kaķa zīmējumu (zīm. 2 a). Tāpat rīkojamies arī trusiša zīmēšanā (zīm. 2 b). Galva, ausis, aste un kājas ir tās trusiša pazīmes, caur kuŗām tas atšķiras no kaķa. Kā redzams, te no liela svāra atminēt apaļo ar īsām stāvām ausiņām kaķa galvas formu un gāreno, ar lielām acīm, gaŗām ausīm trusiša (zaķa) galvu.

Sevišķi labi ovala formu var novērot pie cūkām (zīm. 2 c). Arī dažu lielu dzīvnieku (kamieļa, lāča, ziloņa u. c.) zīmējumos izdevīgi var lietot ovalu kā pamatformu (zīm. 2 d, e, f).

Dažu dzīvnieku zīmējumos ovala vietā izdevīgāki ņemt četrstūri, kuŗa gaŗums apmēram divi ar pusreizes lielāks par platumu (zīm. 2 g). Piezīmējot četrstūrim suņa, zirga, gov, vai cita dzīvnieka galvu, asti un kājas, dabūjam vēlamo zīmējumu (zīm. 2 h, i, k). Kustību attēlojumos kā ovalam tā četrstūrim var viegli piedot vēlamo stāvokli.

Dzīvnieku zīmēšanā ovala un četrstūra vietā var vienkārši apzīmēt tikai skeleta stāvokli (zīm. 2 m), un tad izveidot dzīvnieka figuru; tāds paņēmiens sevišķi ieteicams kustību attēlojumos. Bērna uzmanība pēc iespējas jāgriež arī uz vispārēju skeleta uzbūvi. Visiem dzīvniekiem manāmi izspiežas uz muguras skeleta augstākās vietas (zīm. 2 n). Šie muguras līnijas izlēcījumi ir manāmi visiem dzīvniekiem. Bez tam, kustību apzīmējumos, vajadzīgs zināt kāju locītavu vietas un formu (zīm. 2 n, o). Lai bērni pamatīgāki novērotu dzīvnieku galvas un kāju formu, muguras līniju u. t. t., ieteicams kādas dienas priekš zīmēšanas bērniem aizrādīt uz to, kas viņiem jānovēro — kas drīzumā būs jāzīmē. Var dot arī piemērotus uzdevumus: zirga, gov, vai cita kāda dzīvnieka kāju zīmēšanu mierīgā stāvoklī, dzīvniekam lēni soļojot, skrejot u. t. t.; dzīvnieka galvas zīmēšanu dažādos stāvokļos, muguras un kakla līnijas izliekums u. c. Tas ļoti pamudina bērnus uzmanīgāki aplūkot apkārtējo dabu un līdz ar to attīsta redzes atmiņu un novērošanas spējas.

Cilvēka zīmējumos arī var lietot ovalu, vai četrstūri kā pamatformu (zīm. 3 a, b).

Meitenes zīmējumam var ņemt gaŗāku ovalu ar nogrieztu apakšējo galu, piezīmējot galvu, rokas un kājas dabūsim meitenes figuru.



Zim. 2.

Zēna zīmējumam jāņem isāks ovals un kājas gaŗākas. No šām cilvēka figuras pamatformām viegli atrisināt un izveidot meitenes, zēna, pieaugušas sievietes un vīriesa zīmējumus (zīm. 3 c, d, f). Kustību izteiksmei izdevīgāki pa priekšu apzīmēt ar vienkāršām švīkām skeleta stāvokli. Sevišķi no svāra pareizi uztvert un apzīmēt mugurkaula, roku un kāju stāvokli (zīm. 3 e).



Zīm. 3.

Tabeļu paskaidrojumi.

Klātpieliktās zīmējumu tabeles nav domātas kā paraugi kopēšanai un arī nav sagrupētas pēc zīmēšanas kārtības. Tabeļu mērķis parādīt, kā no pamatformas atrisināt priekšmeta zīmējumu un kā ar vienkāršiem līdzekļiem attēlot dzīvniekus un cilvēku dažādās kustības. Vairāk pazīstamu putnu un dzīvnieku zīmējumi pēc iespējas uzvietoti uz atsevišķām tabelēm, lai tabeli uzskatot dabūtu pilnīgu priekšmeta iluziju, un lai katrs pasniedzējs viegli varētu atrast vajadzīgo zīmējumu. Putnu un dzīvnieku zīmējumos esmu centies parādīt visdažādākās kustības. Ja lasītājs vajadzīgo stāvokli neatradīs viena vai otra dzīvnieka zīmējumos, tad trešā, ceturtā zīmējumā to atradīs. Lai dabūtu pareizu formas iespaidu, gandrīz visi zīmējumi izvesti tikai kontūrās. Tādi zīmējumi bērniem nepatīk — viņus interesē bilde krāsās, tādēļ jādod bērniem iespēja izkrāsot savus zīmējumus. Jāsargās, lai bērni no pamatformas nesāk zīmēt dzīvniekus pēc viena



Zim. 4.

šablona, tādēļ, kā jau agrāk aizrādīju, nav jādod gatava pamatforma, bet jāradina novērot un atrast to dabā. Bērnam grūti atminēt katra atsevišķa priekšmeta (putna vai dzīvnieka) formu. Tādēļ tie jāradina salīdzināt vienu dzīvnieku ar otru, novērot viņu vienādības un dažādības. Salīdzinot cilvēku ar dzīvniekiem nav grūti atrast lielo līdzību kā skeleta uzbūvē, tā kustību apzīmējumos (skat. zīm. 4).

Ja skolnieks iemācījies cilvēku vai kādu dzīvnieku zīmēt visādos stāvokļos un kustībās, tad analogiski viņš varēs zīmēt visus dzīvniekus. Meklējot un pētot vienādības, vieglāk atrast arī katra dzīvnieka īpatnējās pazīmes.

Ar salīdzināšanas palīdzību daudz vieglāk atminēt arī dažādu dzīvnieku galvas formu. Uz 4. zīm. sagrupētas galvas, kurām ļoti liela līdzība savā starpā un tomēr katrai galvai ir kāda īpatnēja pazīme, kas viņu atšķir no citām galvām.

1., 2. un 3. tabele.

Putnu dziesmas un jautrās kustības saista bērnu uzmanību, tādēļ putnus tie sāk zīmēt ļoti agri. Putnu ovalo formu bērni var viegli novērot dabā.

Tāpat var novērot, kādu stāvokli pieņem šī forma, kad putniņš lēkā, meklē barību, knābā graudus, dzer ūdeni, dzied u. t. t. Uz 1. tab. putniņš redzams visos minētos stāvokļos. Pie pamatformas piezīmējot galvu ar knābi, asti un kājas dabūjam putna zīmējumu.

Uz 2. tab. — putns kokā. Atkal ņemot ovalu kā pamatformu parādīti dažādi putna stāvokļi uz koka zara: putns dzied, atdusas, spalviņas knubina, lēkā pa zariem u. t. t.

Uz 3. tab. redzams putns gaisā. Lidojošu putnu zīmējot sevišķi no svāra uztvert pareizu paša putna un spārnu stāvokli dažādos momentos; piem.: putns izplētis spārnus, lai paceltos gaisā, putns lido uz augšu, putns laižas uz leju; dažādi stāvokļi no sāniem, putns tālumā u. c. Kad bērniem šie galvenie momenti noskaidroti, tad lidojoša putna katrreizējo stāvokli bez grūtībām attēlos. Lidojoša putna stāvokli vajadzīgā momentā bērniem grūti novērot dabā, tādēļ ļoti noderīgi izbāzti putni ar izplēstiem spārnieniem, kurus var nostādīt vēlamā stāvoklī.

4., 5. un 6. tabele.

Lai uzzīmētu vistu, bērniem jāveic lielākas grūtības. Te nepietiek ar vispārējām putna pazīmēm, bet jāatrun arī tās pazīmes, caur kurām vista atšķiras no citiem putniem, un šīs pazīmes meklējamas kakla, galvas, sekstes, knābja, kāju un astes formās. Uz 4. un 5. tab. vistas, gaiļi un cāļi parādīti dažādos stāvokļos, kurus, kā redzams no zīmējumiem, nav grūti uztvert un attēlot.

Uz 6. tab. gaiļu cīņa un uzvarētāja gaviles. Te attēlots ne tikai fakts, bet arī tas niknums, ar kādu gaiļi krīt viens otram virsū.

7., 8. un 9. tabele.

Pirms stāties pie pīles, zoss un gulbja zīmēšanas, bērniem jānoskaidro šo putnu dzīves veids. Tad būs saprotama iegarenā laivas veidīgā vispārējā forma ar gaŗo kaklu un plato knābi, īsās kājas u. t. t.

Pīle neveikla uz sauszemes, bet izveicīga peldētāja un līdēja ūdenī. Pīles pazīmes viegli izceļamas. Zoss ļoti līdzīga pīlei, tikai kājas tai gaŗākas, galva samērā mazāka, kakls gaŗāks, vidus rumpis īsāks un resnāks un vispār viņa lielāka par pīli. Gulbis pazīstams no gaŗā skaisti izliektā kakla.

10., 11., 12. un 13. tabele.

Baloži, tītari, bezdelīgas, cielaviņas, cīruliši, stārķi, vārnas u. c. labi pazīstami lauku bērniem, pilsētas bērniem, izņemot zvirbuļus un baložus, citi putni mazāk pazīstami, tādēļ te nepieciešami izbāzti putni (modeļi). Visiem šiem putniem ir diezgan tīpiskas pazīmes, tādēļ bieži vien pietiek ar vienkāršu aizrādījumu uz minēto putnu pazīmēm, lai bērnu atmiņā uzliesmotu katra putna īpatnības; piem.: cielaviņa-gaŗastīte ātri skrien, mušas ķer; bezdelīga-gaŗspārnīte ātri lido, mušas ķer; lakstīgala dziedātāja; dzenis kaļ kokā; sīlis raibiem spārnīem; stārķis gaŗām kājām u. t. t.

14. un 15. tabele.

Plēsīgiem putniem — pūcēm un vanāgiem līki, asi knābji, gaŗi, stipri nagī un gaŗi spārnī. Pūces galva izskatās pēc kaŗa galvas, ļoti zīmīgi lieli riņķi ap acīm.

Silto zemju putniem: papagaiļiem, fazaniem, pāviem, strausiem u. c. ir ļoti tīpiskas pazīmes, kuŗas bērni var viegli novērot vai nu no modeļiem, vai zīmējumiem.

16., 17., 18., 19., 20., 21., 22. un 23. tabele.

No mājas dzīvniekiem bērniem vislabāk pazīstami kaķis, suns un trusiši. Šos dzīvniekus bērni viegli var novērot visādās kustībās un kad tie guļ savilkušies kamolā; tos var viegli ievest arī klasē apskatīšanai. Kaŗa pazīmes bērni uztver ātri: apaļā galva ar īsajām ausīm, gaŗā aste, īsās ķepiņas bērniem viegli iespiežas atmiņā. Trusiša (zaŗa) pazīmes vēl vieglāk atrast; garenā ovalā galva ar gaŗajām ausīm, īsā astīte, gaŗās pakalējās kājas bērniem nav grūti atminēt. Suņam galva gaŗāka, ar tievu purnu, ausis dažādas: vieniem īsas, stāvas, citiem gaŗas nokārušās uz leju, kājas gaŗākas kā kaķam.

24., 25., 26., 27. un 28. tabele.

Mājas dzīvnieku — zirga un gov̄s zīmējumos izdevīgāki lietot četrstūri. Zīrgam kakls gaŗš, skaisti izliekts uz augšu, govij — īss, resns, taisni izstiepts uz priekšu, galva zīrgam tieva ar stāvām ausīm, govij galva resna, plata piere un ragi; kājas zīrgam tievas, gaŗas, govij resnas; zirgs tievāks un gaŗāks, gov̄s resnāka un īsāka. Tāpat arī cūkām, aitām un kazām ir diezgan noteiktas pazīmes, lai tās varētu viegli novērot un attēlot. Ieteicams ilgāk pakavēties pie galvu, kāju un muguras līnijas zīmēšanas. Tādu paraugu uz minētām tabelēm ir diezgan daudz.

29. un 30. tabele.

Bērnu stāstiņos un pasaciņās bieži vien sastopami: zilonītis, pinkainais lācītis, viltīgā lapsa, plēsīgais lauva, vilks un tīģeris. Ar

dažiem no šiem dzīvniekiem bērni iepazīstas jau no rotaļu lietām, pilsētās tie redzami katrā rotaļu veikala logā. Pēc kaķa un suņa zīmēšanas minētos dzīvniekus bērni bez grūtībām uzzīmē.

31. tabele.

Šī tabele domāta priekš tā, lai salīdzinot vienu galvu ar otru, labāk novērotu un noskaidrotu dažādu dzīvnieku galvas formu un tās tipiskās savādības, caur kuņģam viena galva atšķiras no otras. Šāda veida uzdevumi ļoti noderīgi dabas zinību pamatīgākai izpratnei un noskaidrošanai.

32. un 33. tabele.

Šinī nodaļā es ņemu tikai dažus paraugus no zivīm, tauriņiem un citiem kukaiņiem, jo ir paredzēts atsevišķs izdevums krāsās, kur kukaiņu zīmējumi būs interesantāki.

34. tabele.

Bērniem ļoti dzīva fantāzija; ar saviem rotaļu zvēriem tie sarunājas kā ar dzīvjiem, visādi tos ģērbj un izrotā; šī bērna fantāzija tikpat dzīvi darbojas arī skolas laikā: pasaciņu un stāstiņu ilustrācijās tie mīļo apģērbt dzīvniekus — pasaciņu varoņus. Uz 34. tab. parādīti dzīvnieki trijos veidos: neapģērbti, apģērbti tikai pa daļai un pilnīgi apģērbti.

35. tabele.

Rotaļu lietas bērniem ir ļoti mīļas arī vēl skolas laikā. Pie katras izdevības tie labprāt zīmē savu mīļāko rotaļu lietu. Priekš svētkiem tie zīmē savu vēlēšanos, ko cerē dabūt kā svētku dāvanu; pēc svētkiem — dabūto dāvanu. Uz 35. tab. pievesti dažu rotaļu lietu un rūķišu zīmējumi.

36., 37., 38., 39., 40., 41. un 42. tabele.

Cilvēka zīmējumi ievietoti uz pēdējām tabelēm ne tādēļ, ka bērniem tie būtu jāzīmē pēdējie, bet gluži otrādi: bērni cilvēku sāk zīmēt pirmo. Šādu kārtību ieturēju vienīgi ērtākās sargrupēšanas dēļ.

Bērni sāk zīmēt cilvēku neveikla ovāla veidā, pievelkot roku un kāju vietā strīpiņas. No šā neveiklā ovāla maz pa mazam tie sāk izveidot cilvēka figuru. Kustību apzīmēšanai ieteicams pa priekšu ar vieglu šviku apzīmēt vidus rumpja, kāju un roku stāvokli un tad atrisināt cilvēka zīmējumu skat. 36. tab. Lai bērni labāk varētu izprast un uztvert cilvēka figuras formu dažādās kustībās un darbībās, ieteicams pirms zīmēšanas demonstrēt tās klasē skolnieku priekšā. Dažādu darbību zīmējumi parādīti uz 37. un 38. tab. Uz 39. tab. redzami pilsētas un uz 40. — lauku bērni. Visi šie zīmējumi atrisināti no vienkāršām pamatformām, par kuņģam jau bij runa 3. zīmējuma aprakstā. Cilvēka roku, kāju un galvu zīmēšana bērniem grūtāk padodas, tādēļ pielieku atsevišķas tabeles 41. un 42. ar roku kāju un galvas zīmējumiem.

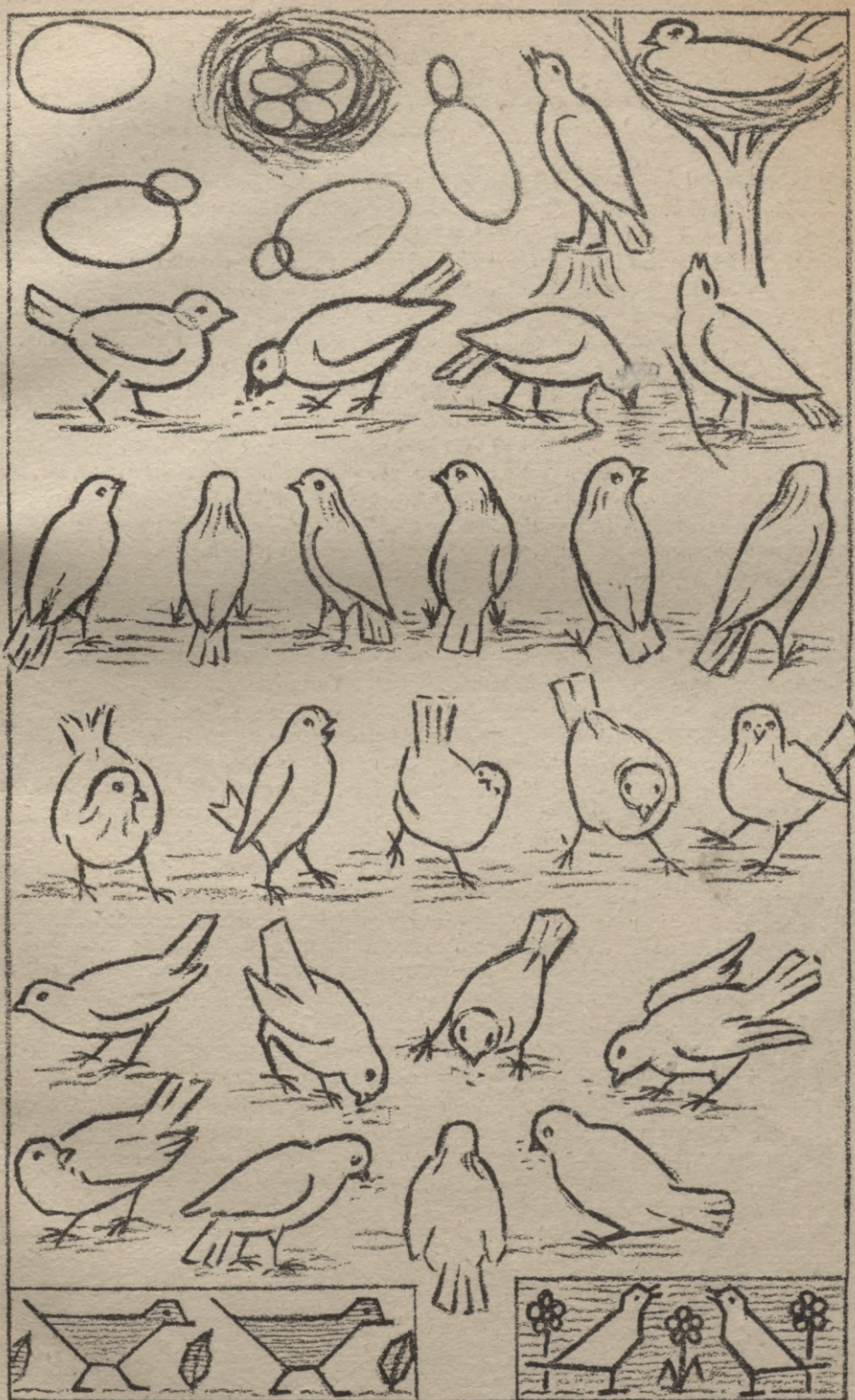
Uz dažām zīmējumu tabelēm parādīti izrotājumu paraugi no putnu un dzīvnieku formām.

Pēdīgi pievienoju trīs (43., 44., 45), siluetu tabeles.

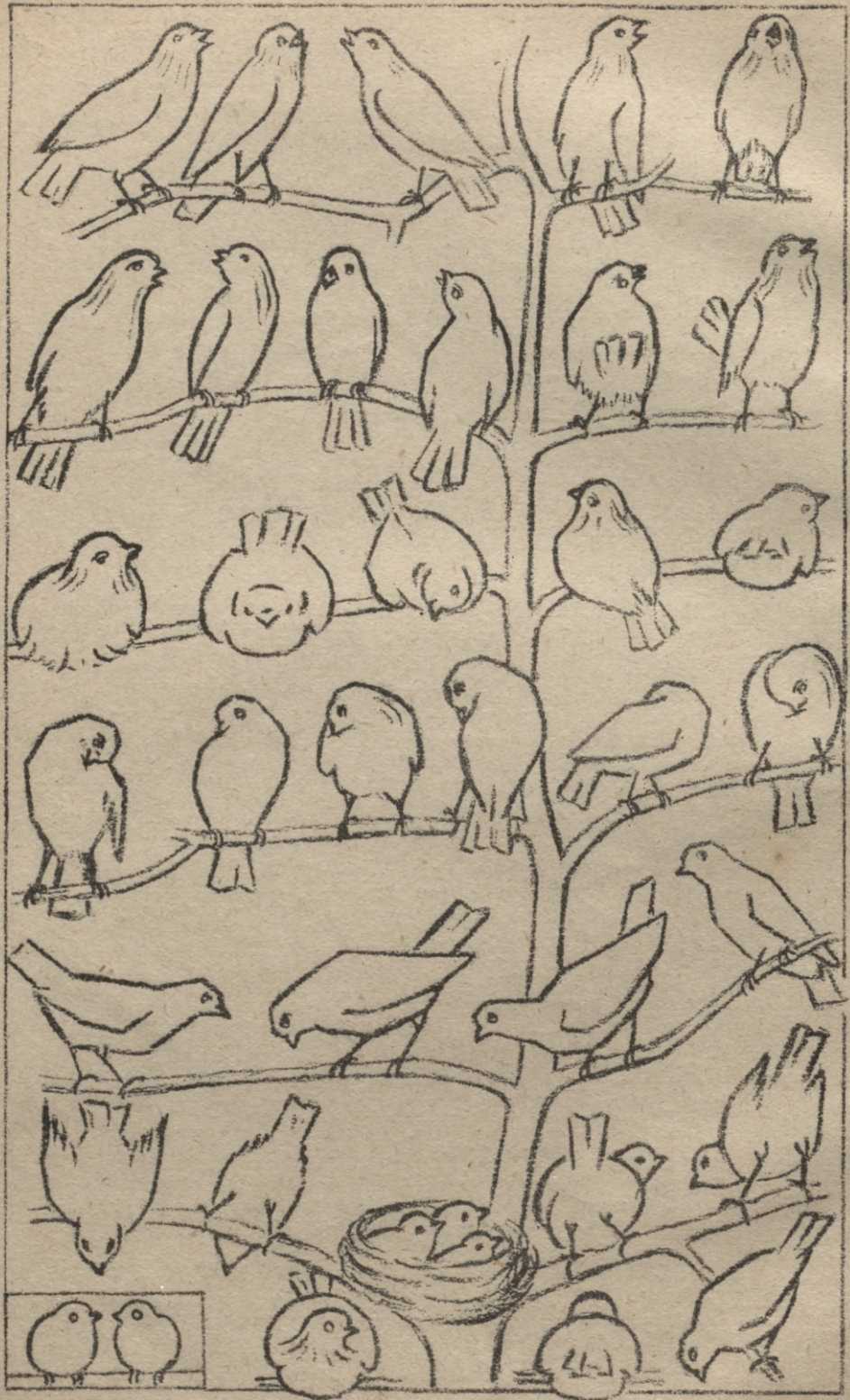
Skolā nav neviena mācības līdzekļa tik ērta un parocīga, kā klases tāfele un krītu kastīte. Tie vienmēr skolotājam pie rokas un viegli pielietojami. Ar nedaudz vilcieniem uz klases tāfeles var viegli saistīt bērnu uzmanību un padarīt vienu-otru lietu daudz vienkāršāku un saprotamāku. Gatavs zīmējums, lai cik labs tas arī nebūtu, nekad neatstāj uz bērniem tik lielu iespaidu, kā topošais, kad rodošā procesā pats bērns ir līdzdalībnieks. Aktīva līdzdarbība vislabāk ierosina bērna interesi un visciešāk saista uzmanību pie paskaidrojamā priekšmeta. Kā gan varētu bērniem tik ātri parādīt dažādu stādu iekšējo uzbūvi, dažādu aparātu un mašīnu konstruēšanas veidu, ja ne griezuma zīmējumā. Visās dabas zinātņu nozarēs ir daudz tabeļu un atlasu, arī mācības grāmatas tiek bagātīgi ilustrētas, bet tie visi ir gatavi zīmējumi, kuŗi nekad neiespiežas bērnu atmiņā tā, kā pašu zīmējur burtnīcās vai uz klases tāfeles. Nevar iedomāties neviena mācības priekšmeta, kur bērna zīmējums nenāktu par labu paša priekšmeta izpratnei, noskaidrošanai un nostiprināšanai bērna atmiņā. Pie labas gribas, katra priekšmeta pasniedzējs atradīs vielu zīmēšanai. Bērni labprāt ilustrē pasaciņas, stāstiņus, dzejoļus un mīklas; vajag tikai bērņus uz to ierosināt un sarunās noskaidrot spiltgākos momentus. Tāda zīmējamās vielas meklēšana un izcelšana dod daudz matriala radošai fantazijai.

Ne mazāku labumu tipu zīmēšana atnes literaturas pasniegšanā. Lai zīmējumā varētu attēlot un izcelt raksturīgās pazīmes, skolēnam ar lielu uzmanību jāseko tīpa aprakstam, attiecībām pret citām personām, jāsalīdzina ar līdzīga rakstura citiem tīpiem u. t. t.

Apkārtņes mācības, ģeografijas un vēstures pasniegšana bez zīmējumiem, ģeografijas un vēstures kāršu palīdzības nemaz nav iespējama. Ja skolnieks pats zīmē savas tuvākās apkārtņes plānu, ģeografijas un vēstures kārtes pēc atmiņas, tad viņš ir spiests iedziļināties un novērot dažādu vietu attāļumu, sagrupēšanas veidu, upju virzienu, krastu un robežu līnijas u. c. Pēc atmiņas zīmētas kārtes, zināms, nebūs tik pareizas visos sīkumos, kā kopētās no atlasa, bet bērns mantos daudz vairāk paliekošu vērtību. No aizrādītiem piemēriem redzams, ka zīmēšana piespiež bērnu uzmanīgi sekot darba gaitai klasē, iedziļināties mācāmās vielas saturā, izpētīt un noskaidrot katru neskaidru priekšstatu, pamudina uz pašdarbību, attīsta redzes atmiņu, rokas veiklību un novērošanas spējas, ierosina domāšanu un apkārtņes pētīšanu, modina daiļuma izpratni un dzimtenes mīlestību. Tādēļ zīmēšanai, kā vispār izglītojošam priekšmetam un palīga līdzeklim citu priekšmetu pasniegšanā, ir nenoliedzami liela vērtība, viņa ir labākais palīgs visās skolas mācībās, sākot no pirmskolas un beidzot ar augstskolu.



A. Arronietis. Zīmešanas skola.





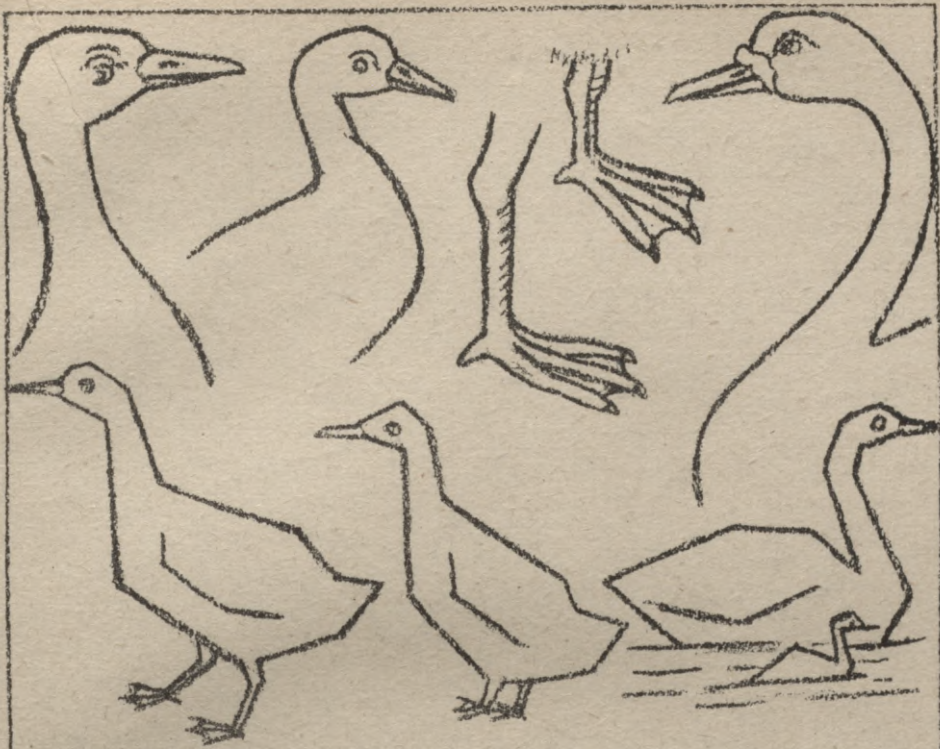






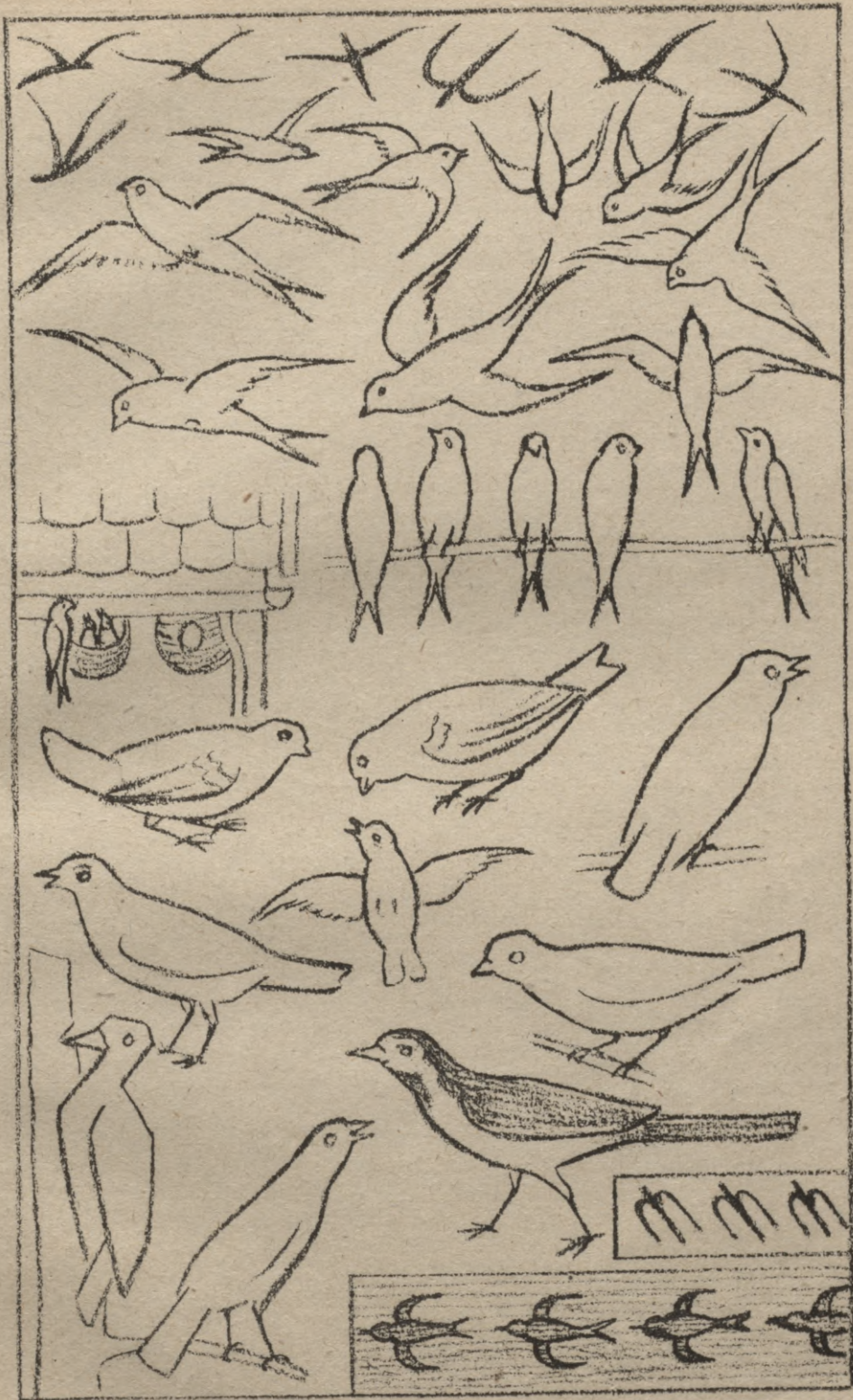


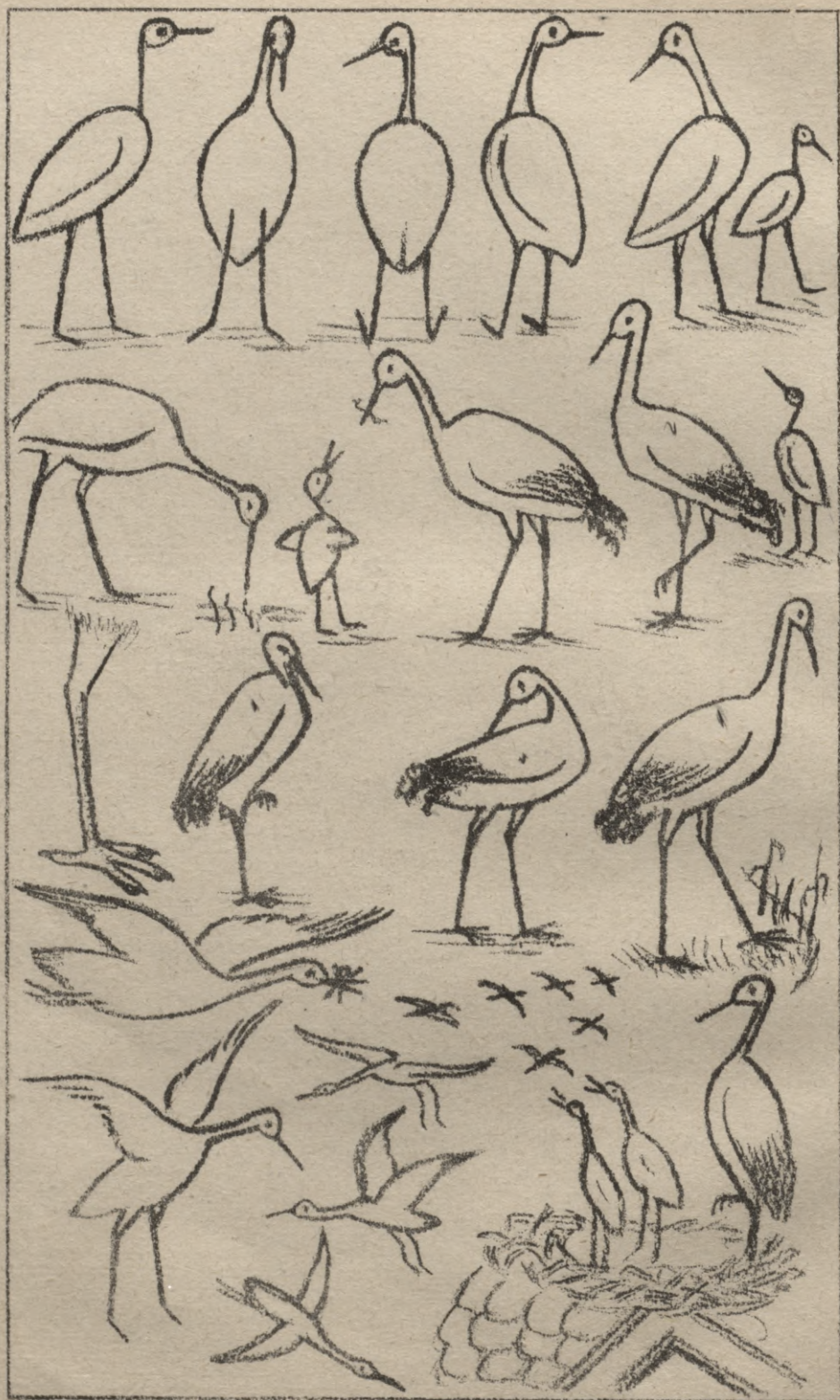




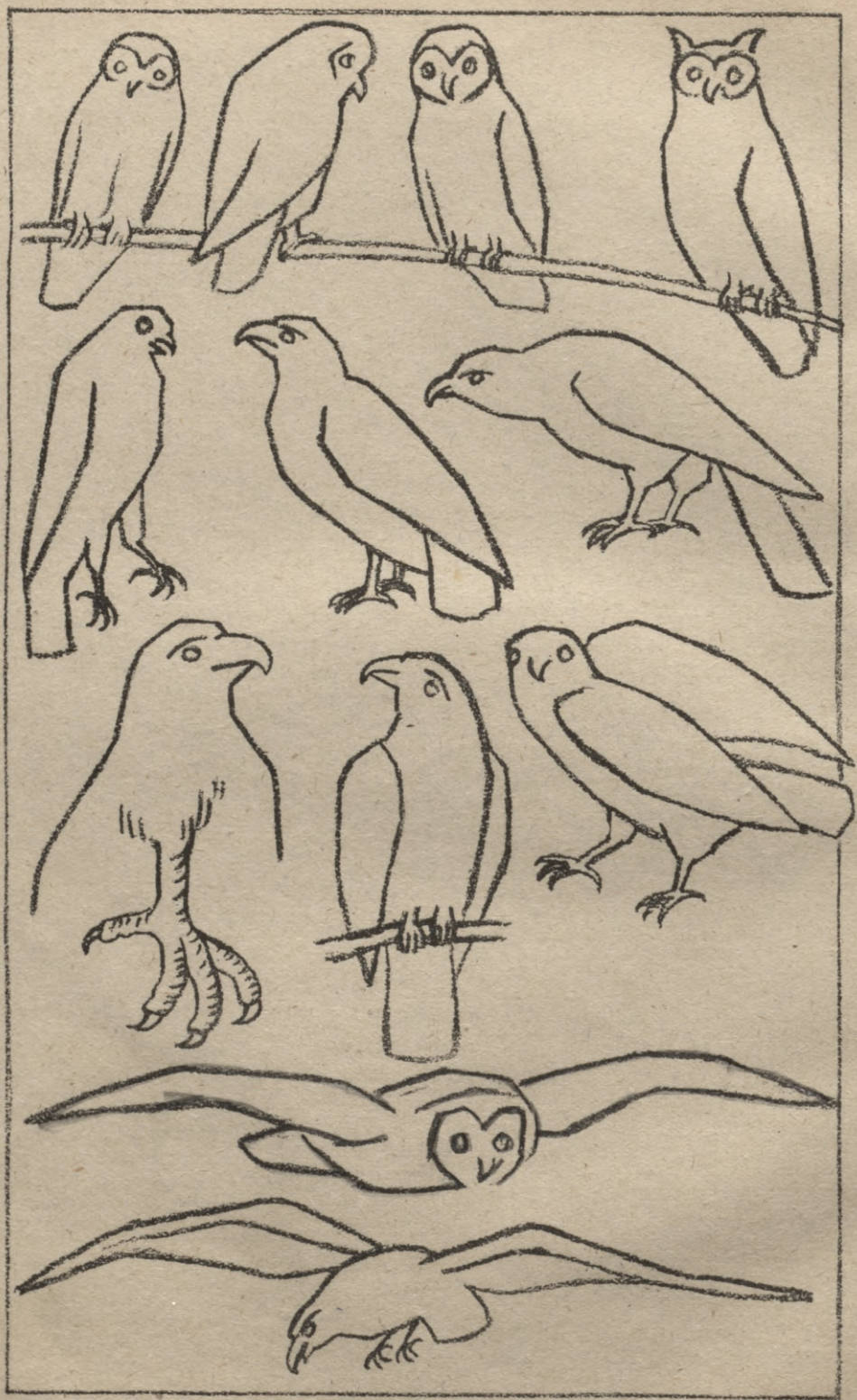


Handwritten mark or signature in blue ink.

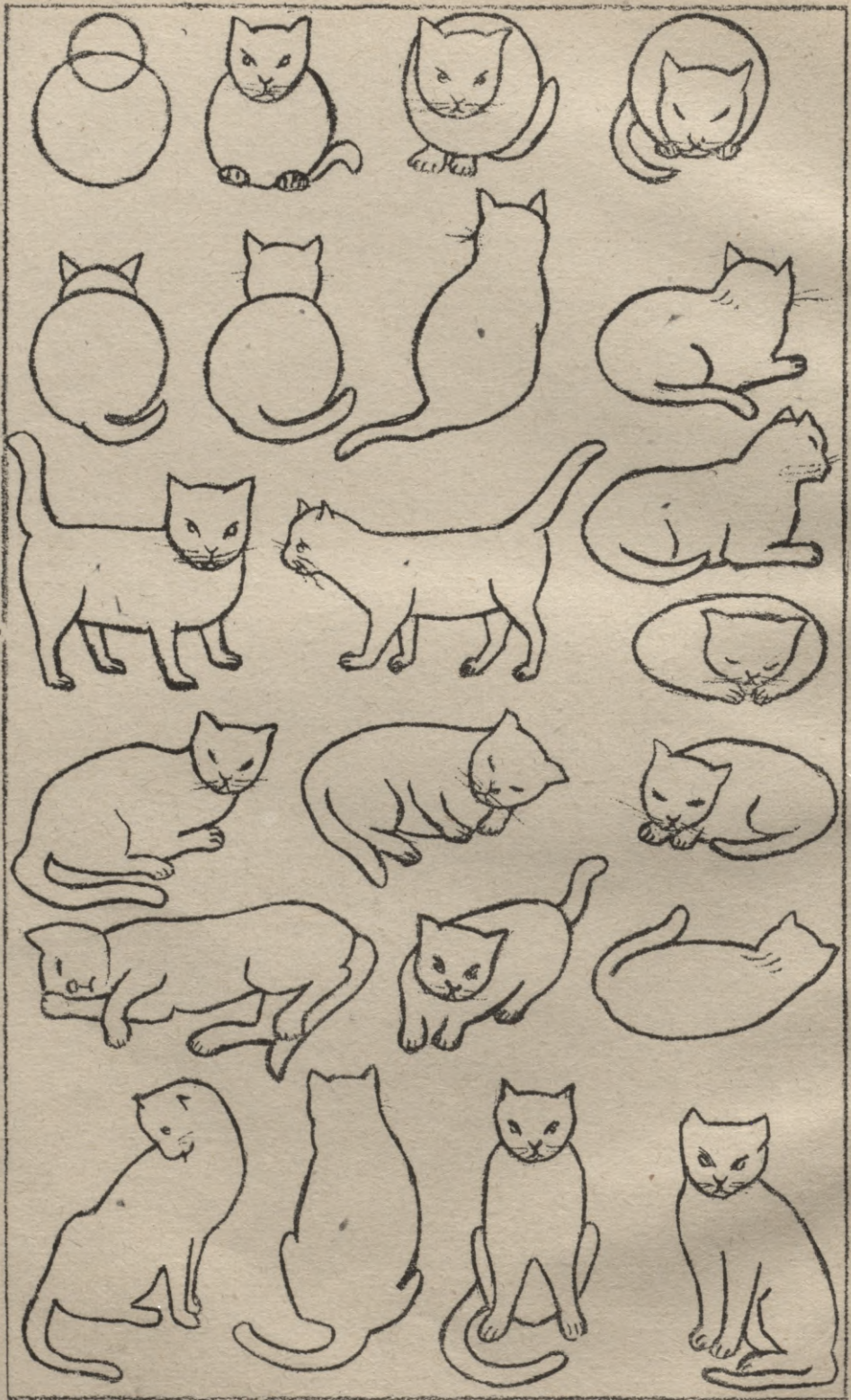


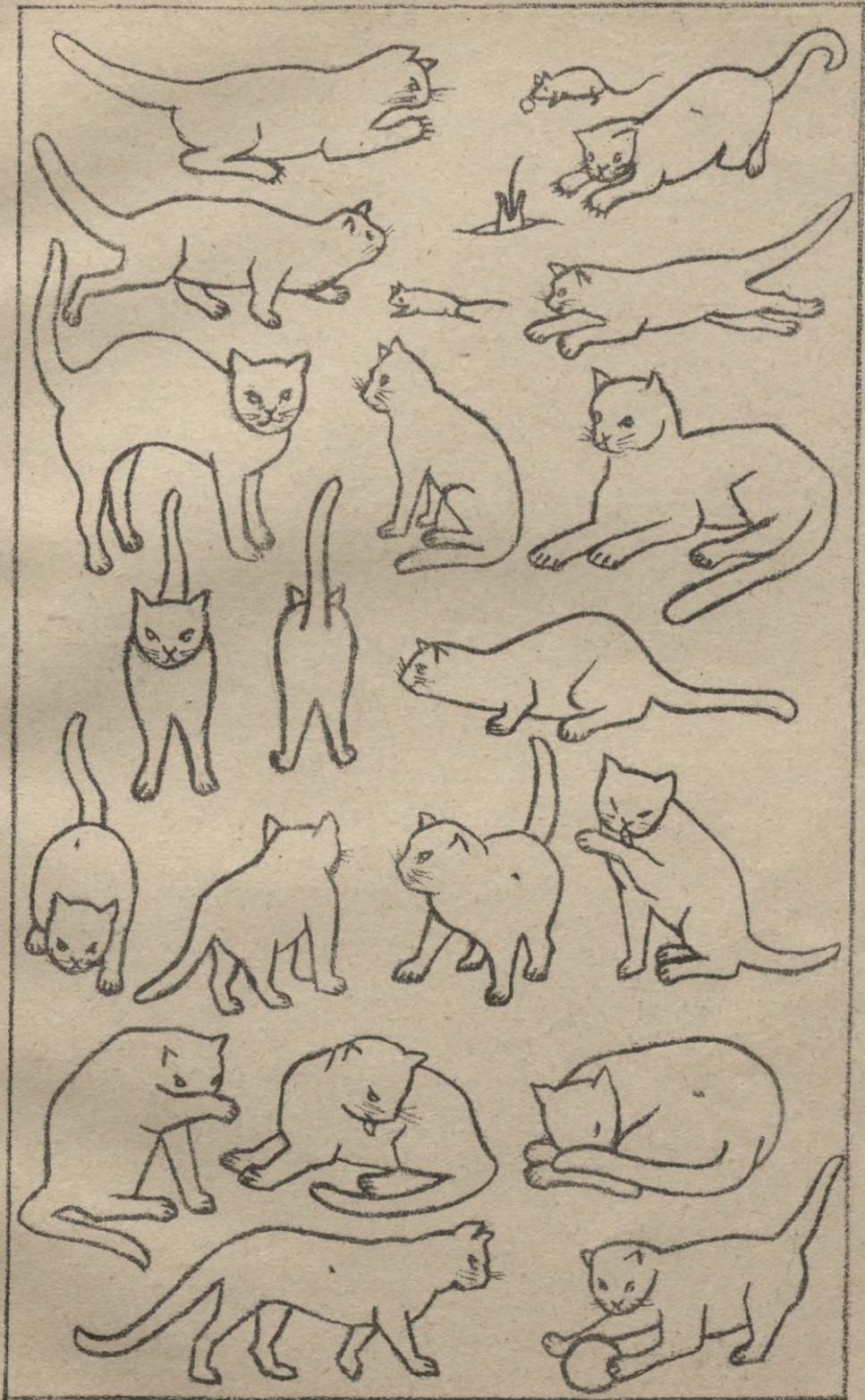




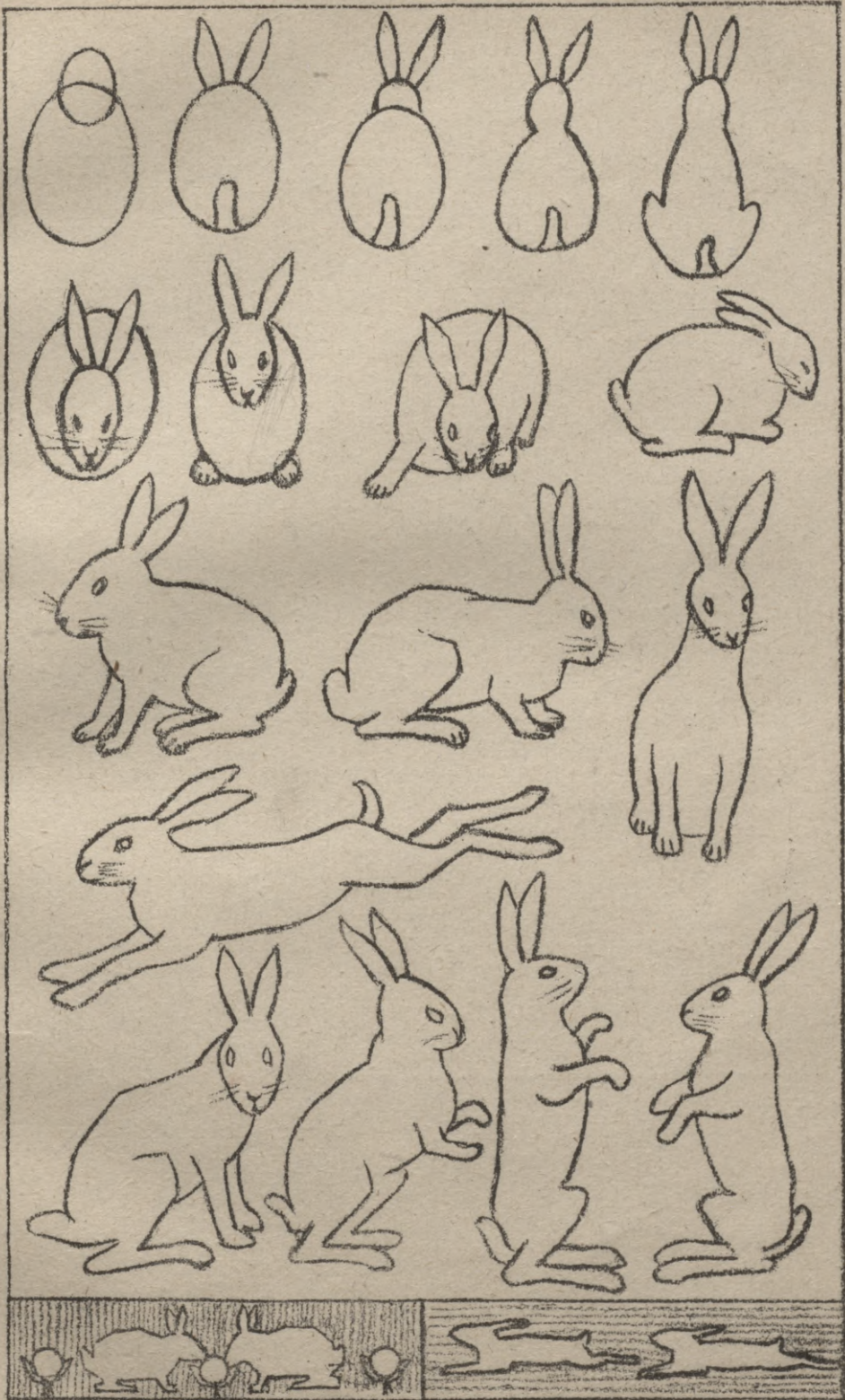


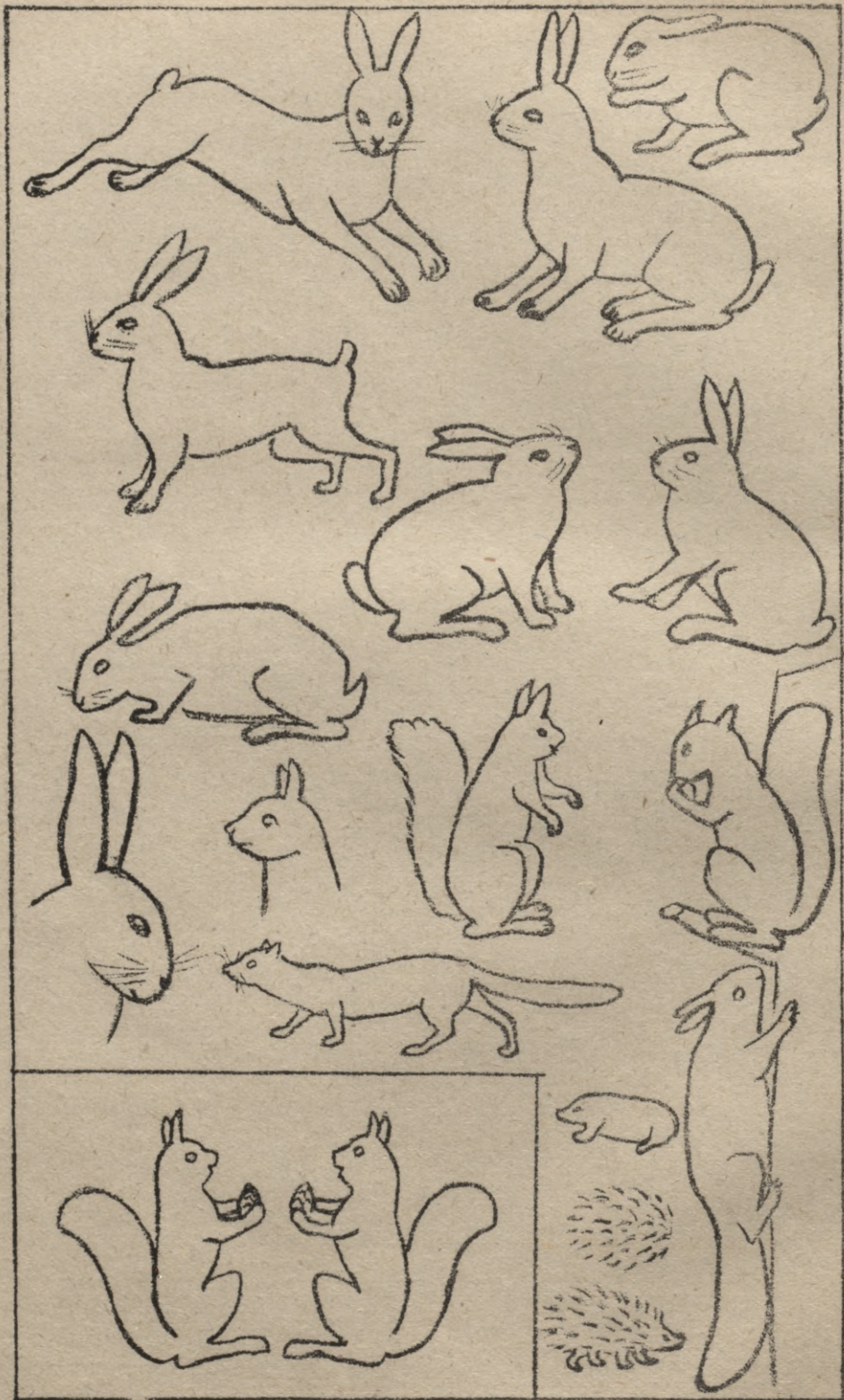


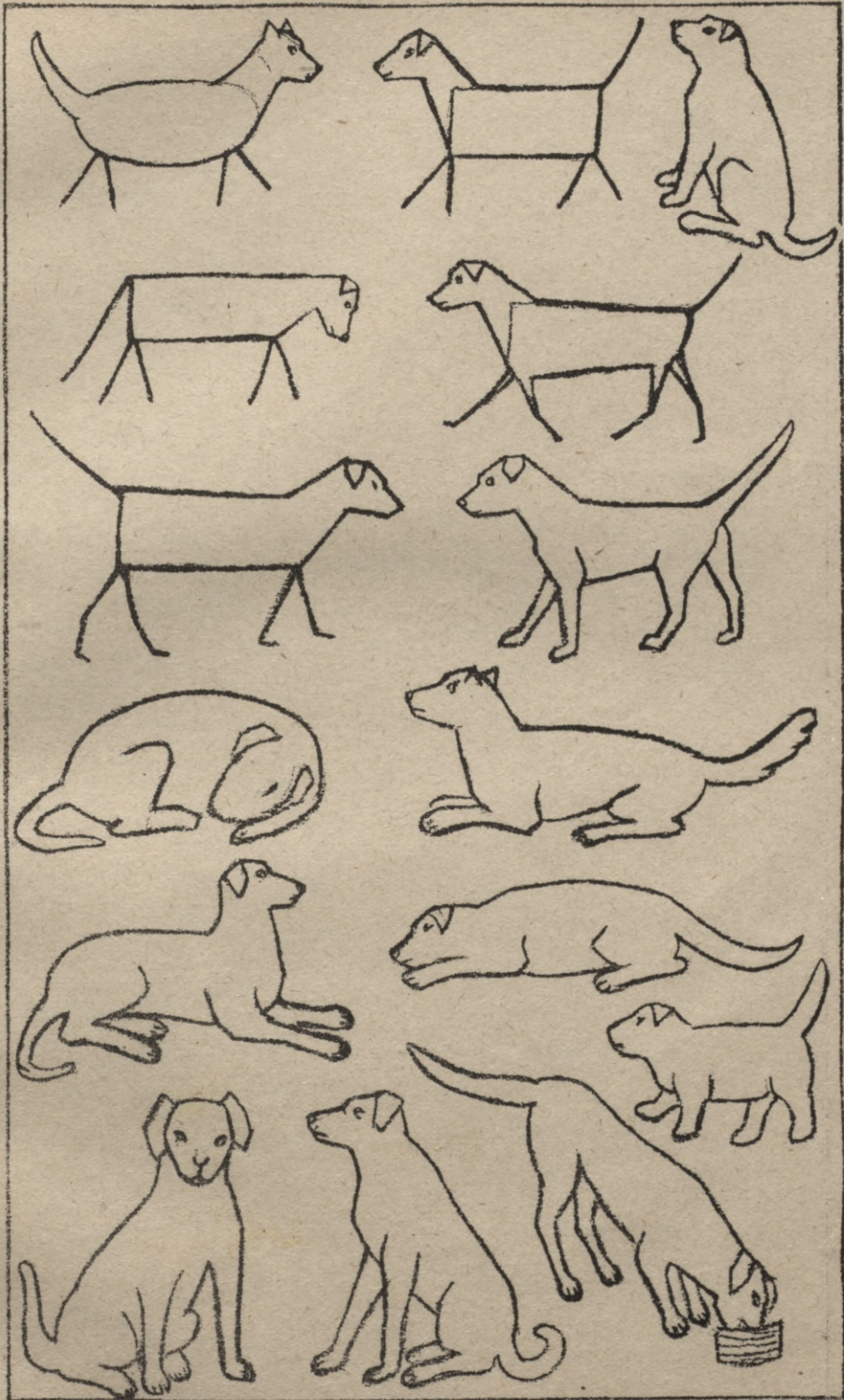


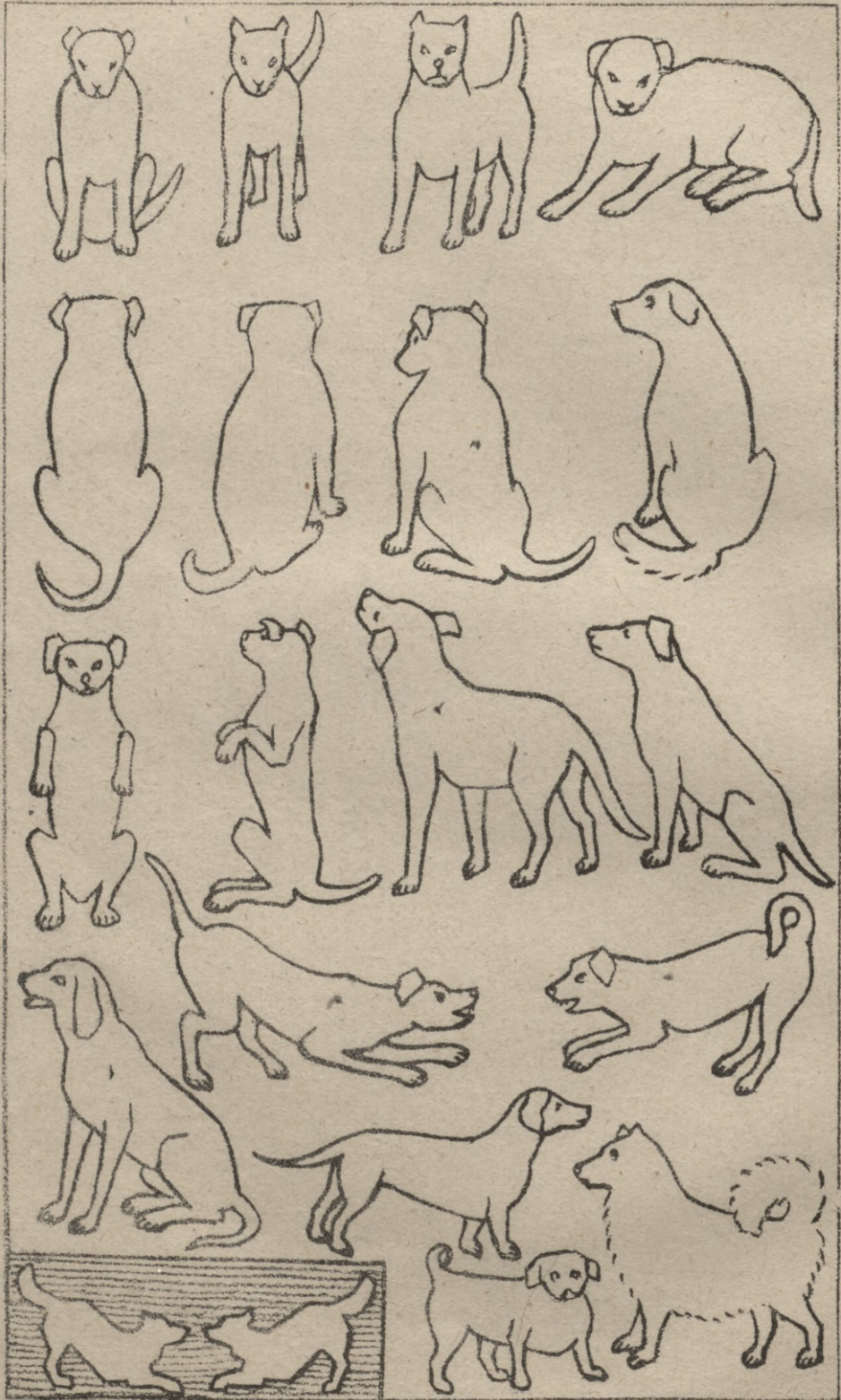


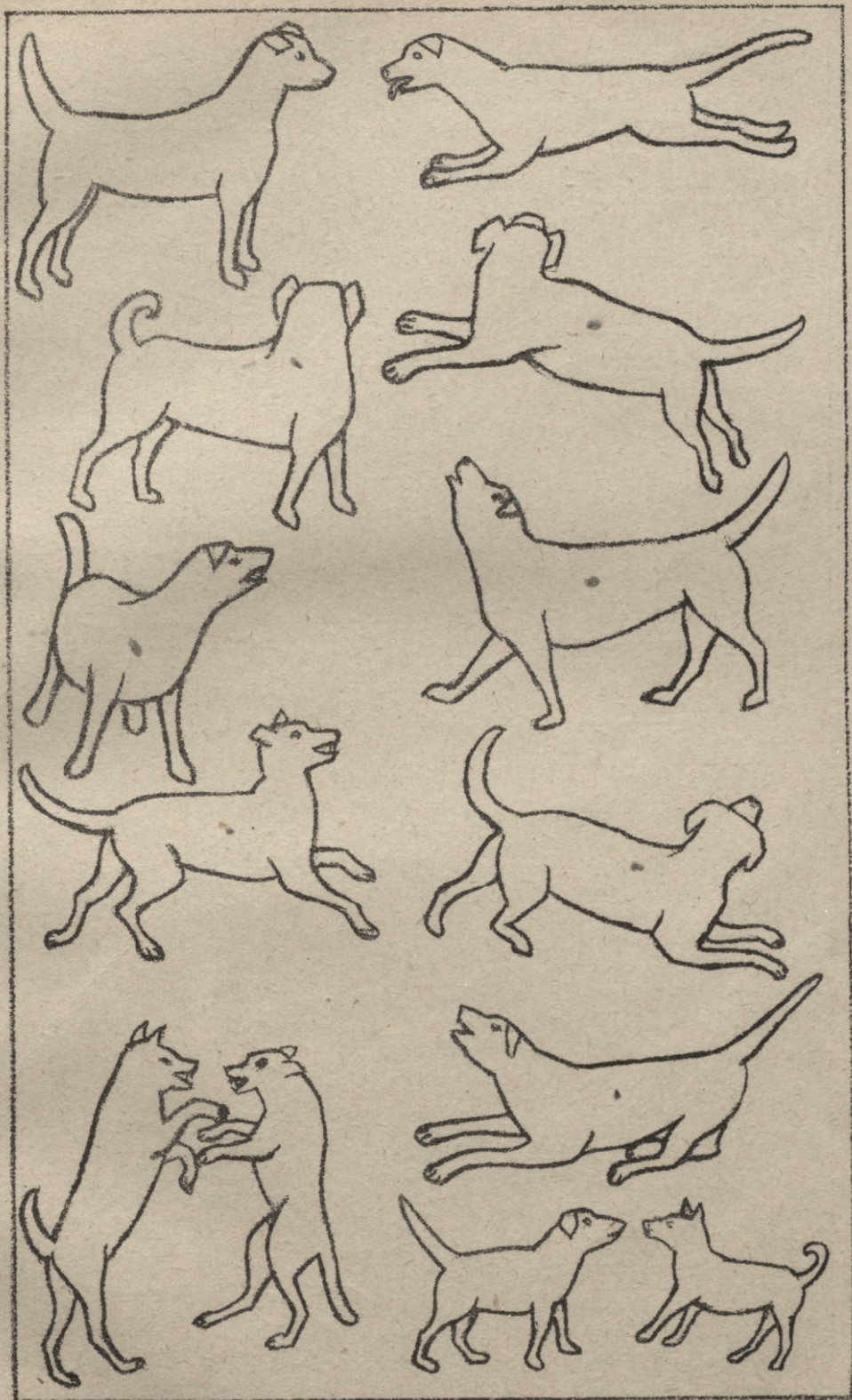


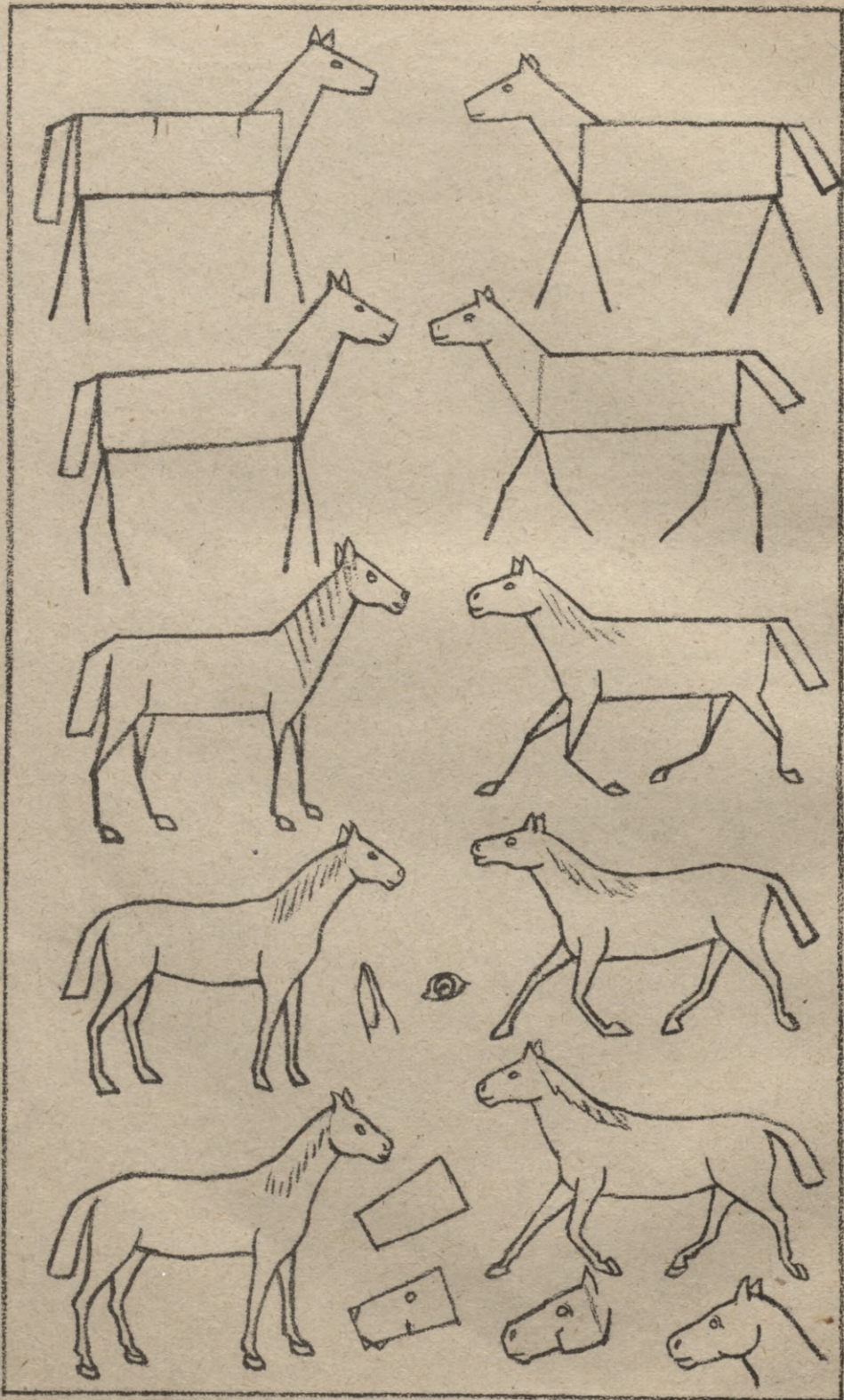








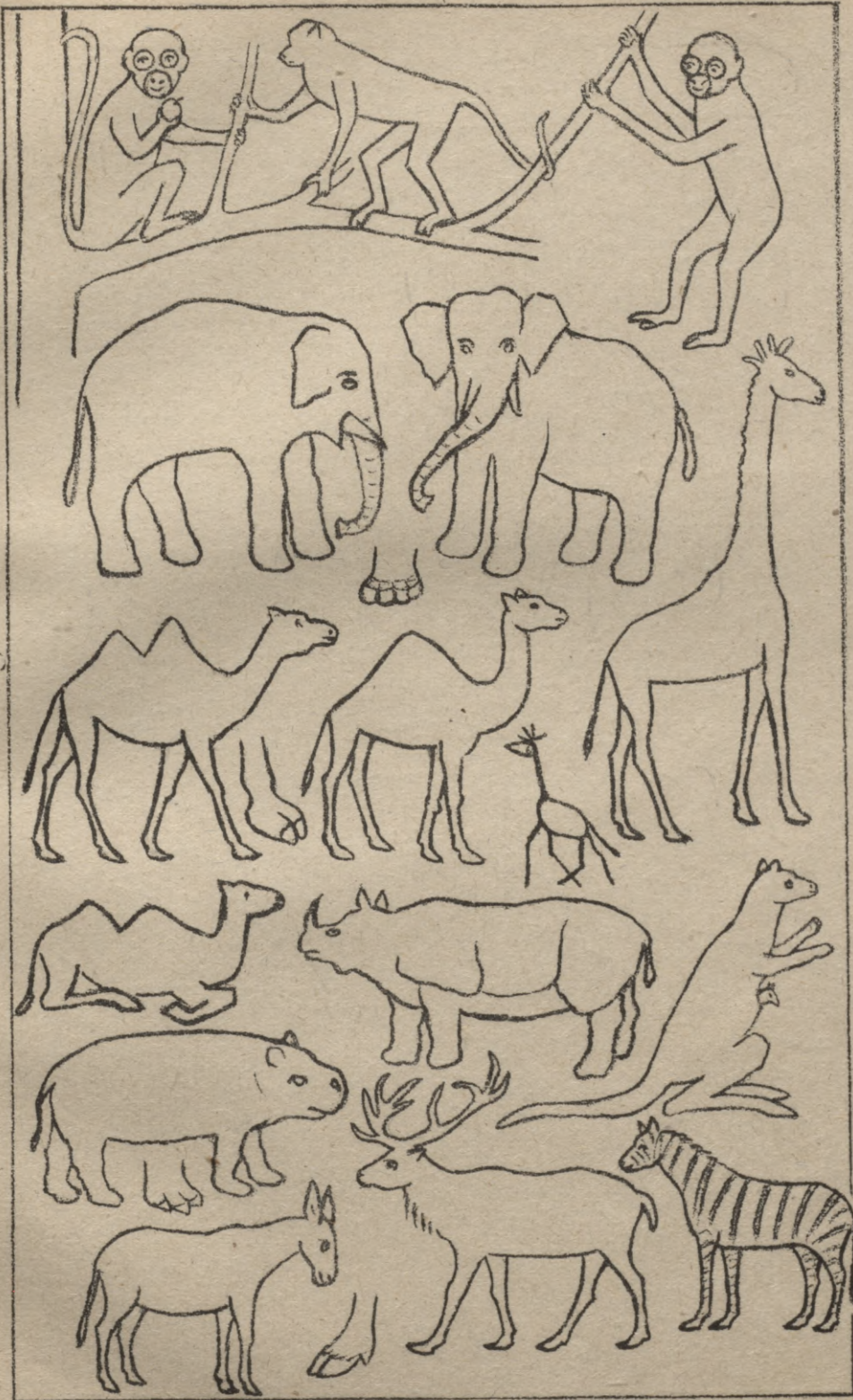


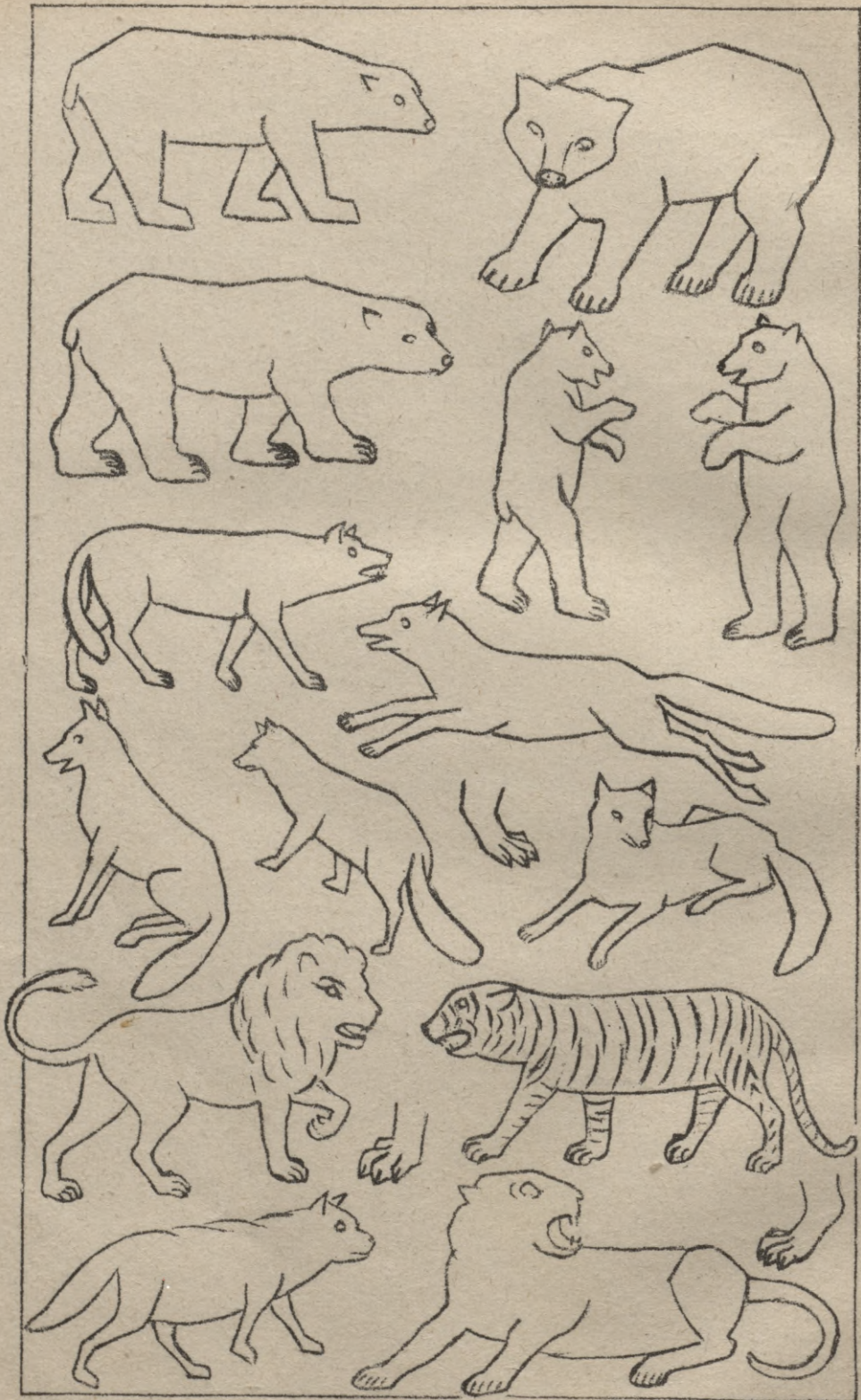




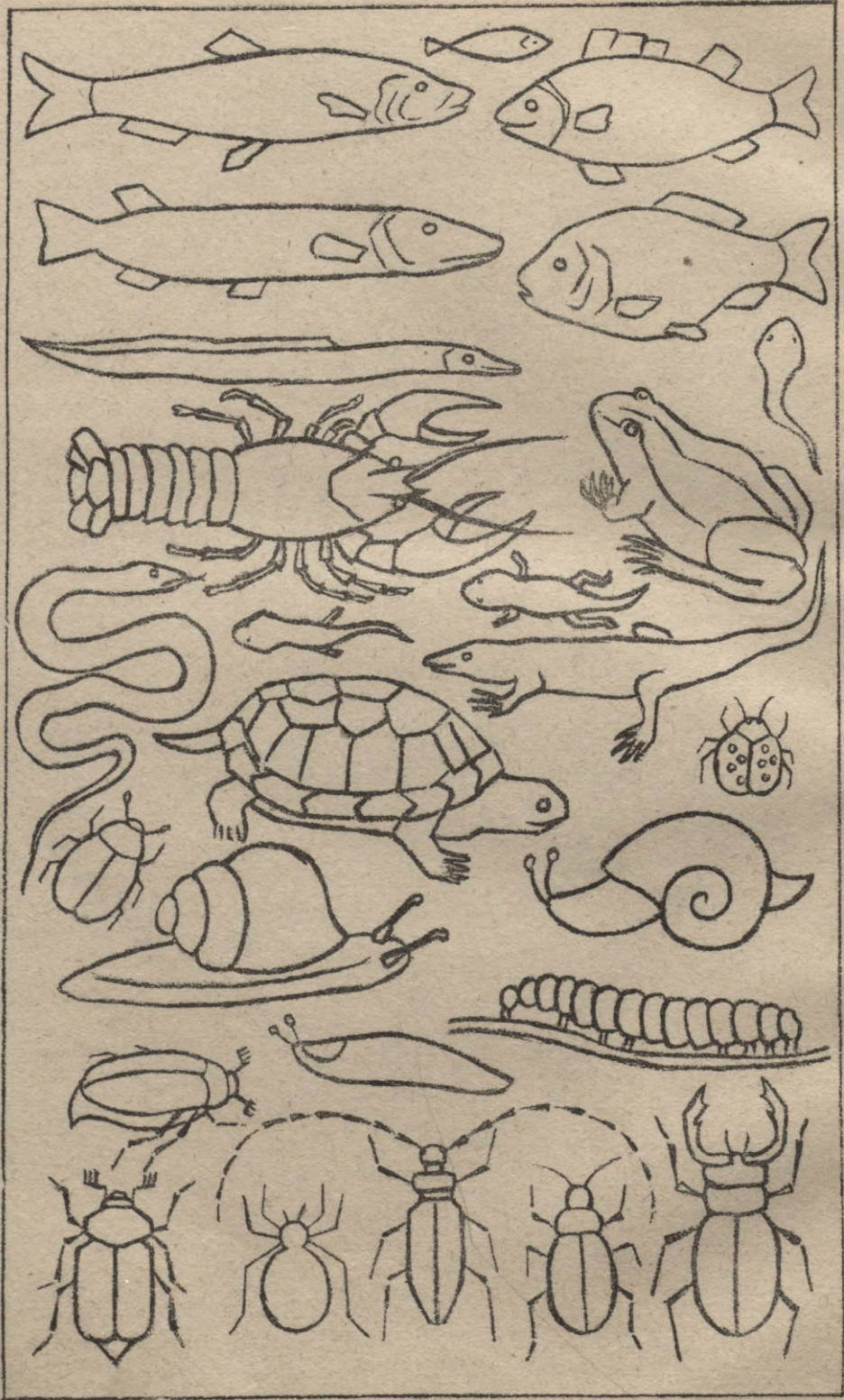








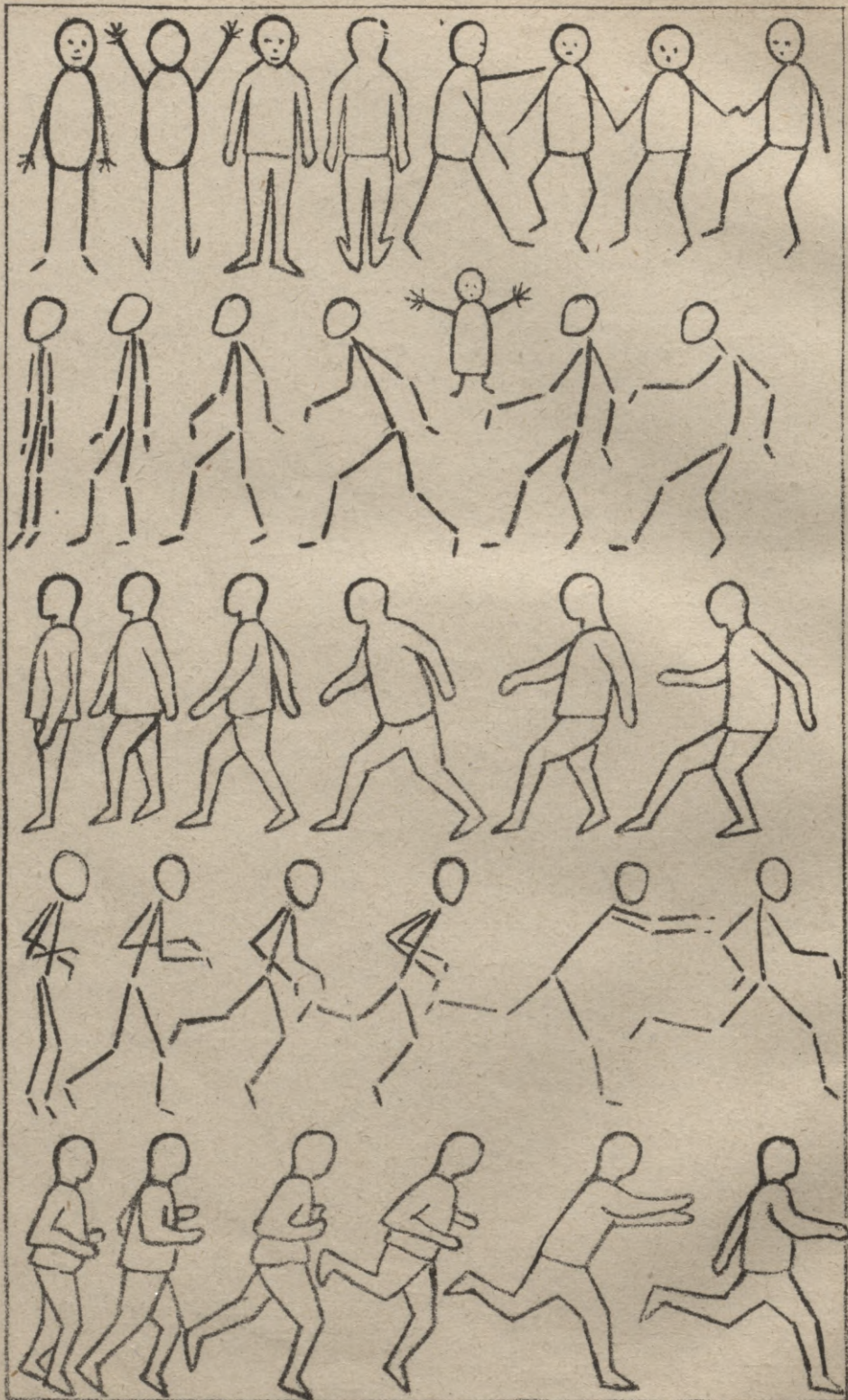


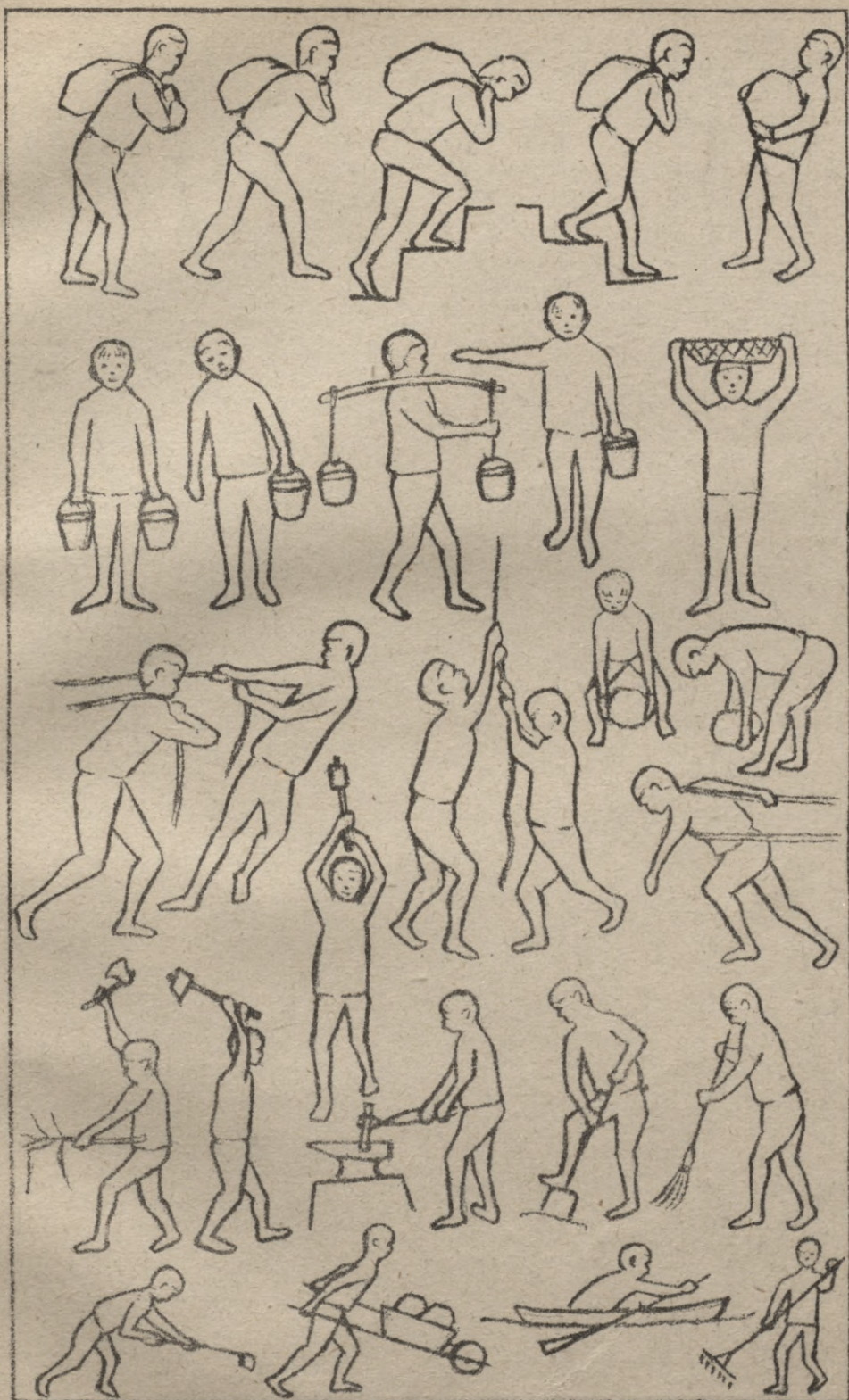


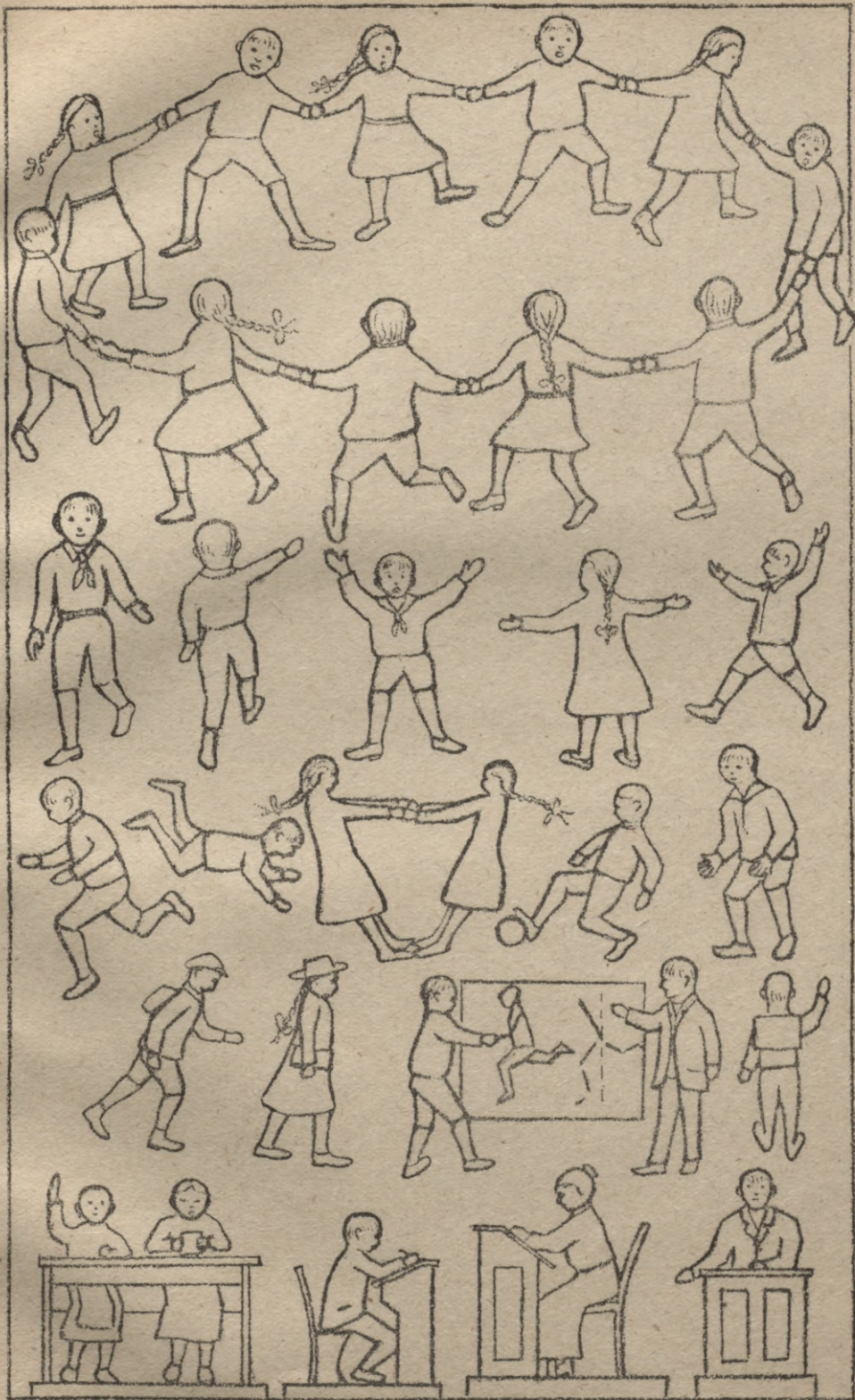
















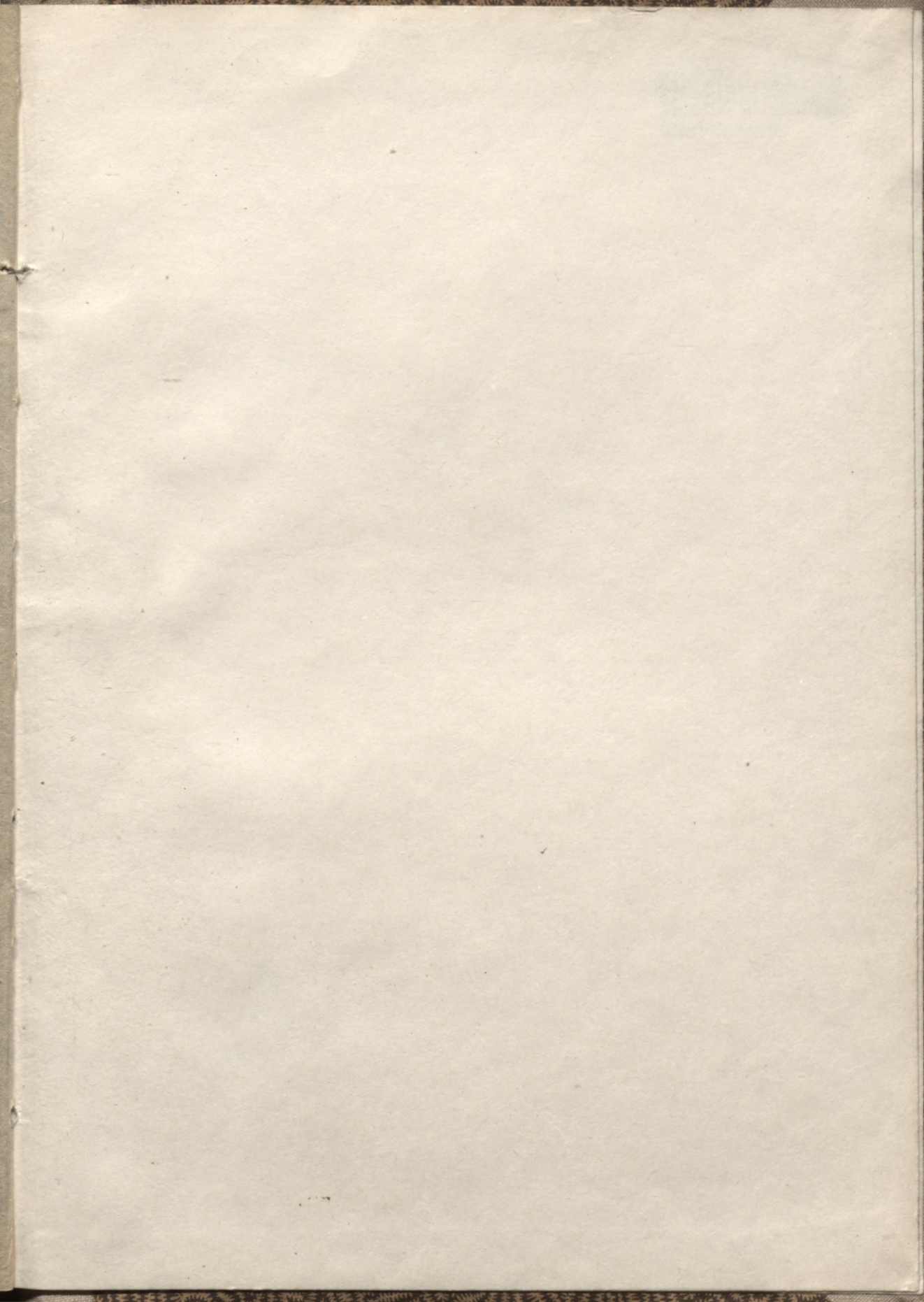


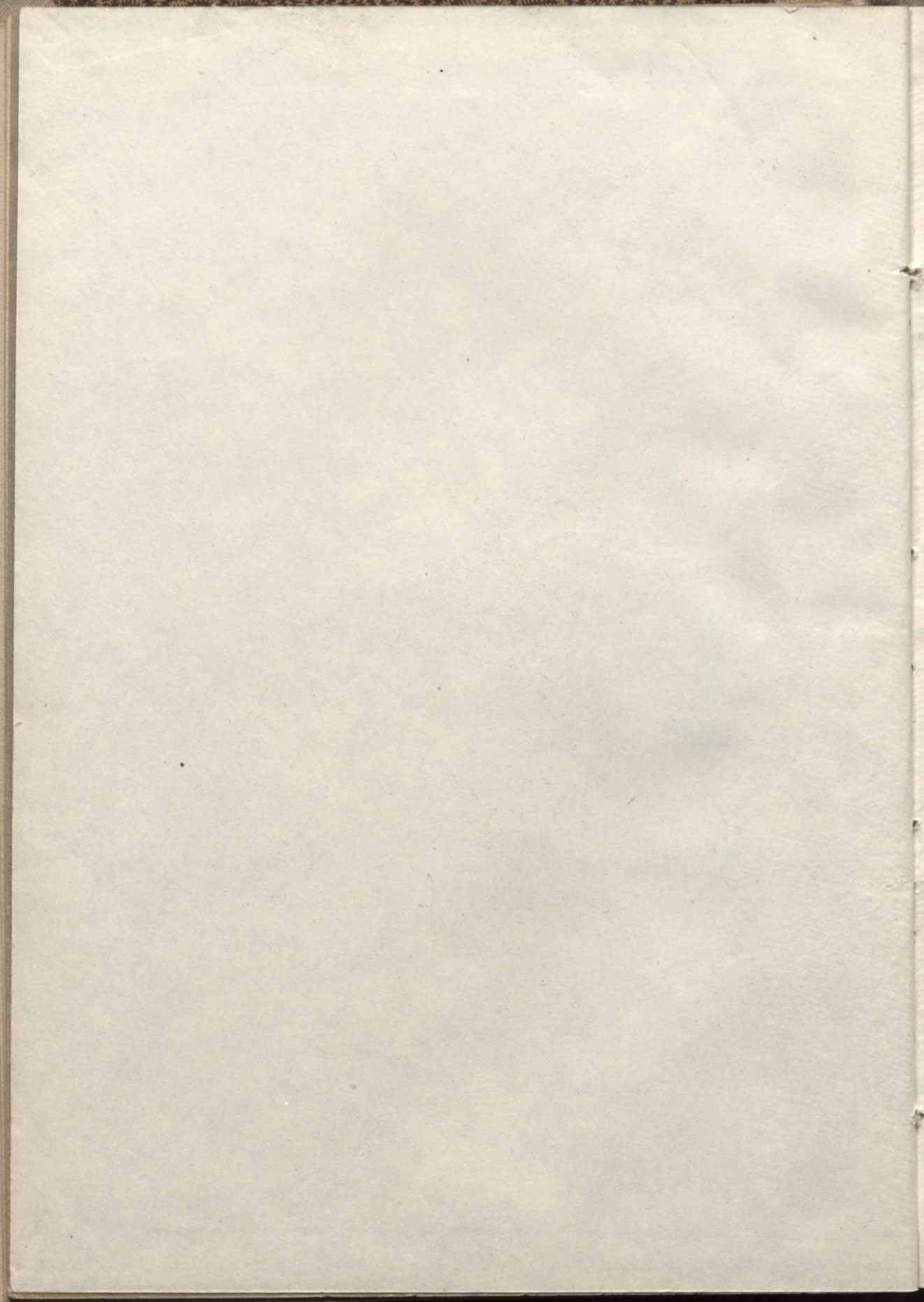




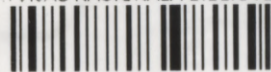


50807





LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA



0309046686